

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO DLA POTRZEB SPORZĄDZENIA PROJEKTU PLANU OGÓLNEGO GMINY MSZANA

Autorzy:

mgr inż. Hubert Trębacz – kierownik opracowania

mgr inż. Joanna Tańska

mgr Jan Starus

mgr Aleksandra Starus

Jastrzębie-Zdrój, maj 2025 r.
aktualizacja maj 2026 r.

Spis treści

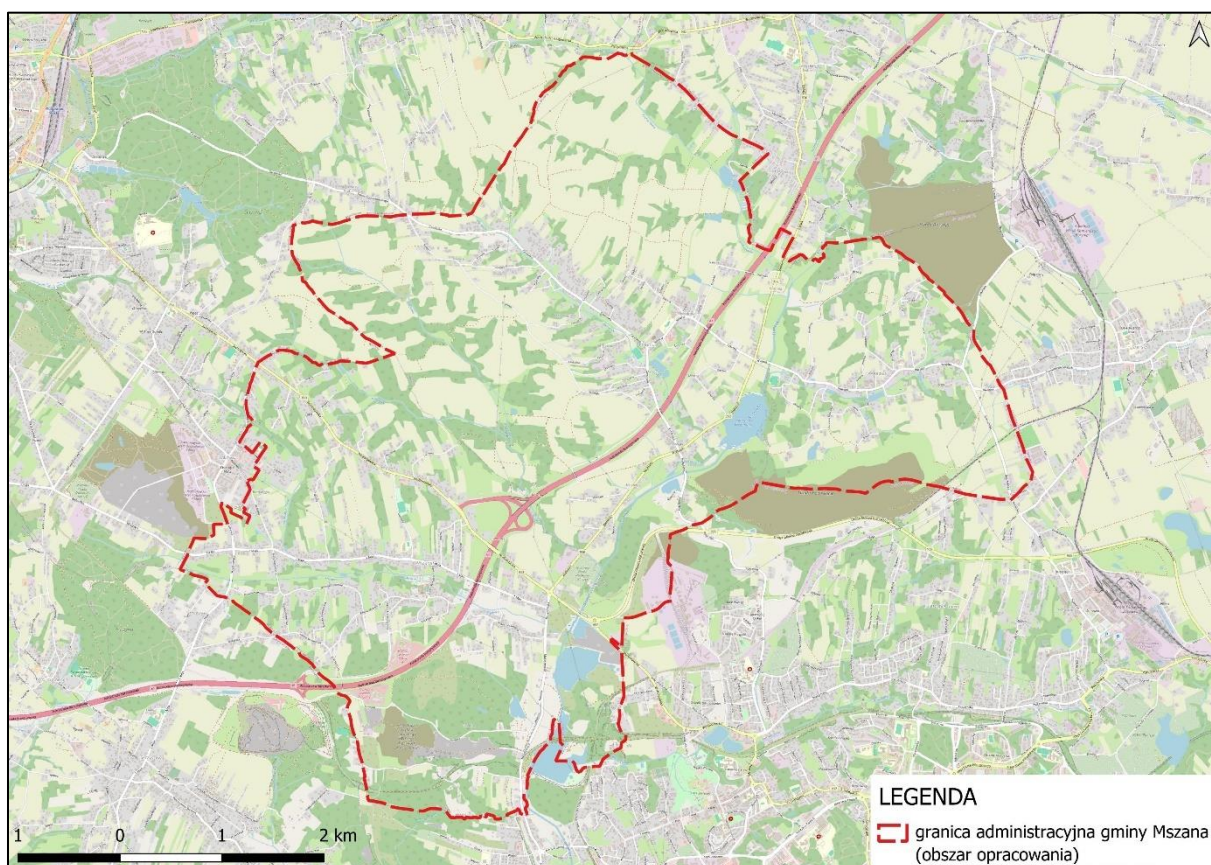
1. Wprowadzenie.....	5
1.1 Cel, zakres pracy, powiązania z innymi dokumentami.....	5
1.2 Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy	6
1.3 Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowania dokument	7
1.4 Ustalenia i główne cele opracowania projektu planu ogólnego	7
2. Charakterystyka środowiska	9
2.1 Położenie fizyczno- geograficzne.....	9
2.2 Budowa geologiczna.....	10
2.3 Wody powierzchniowe	11
2.4 Wody podziemne	13
2.5 Klimat	15
2.6 Powierzchnia ziemi.....	15
2.6.1 Ukształtowanie terenu.....	15
2.6.2 Gleby.....	15
2.7 Zasoby naturalne.....	17
2.8 Przyroda ożywiona	19
2.9 Obszary chronione na podstawie ustawy z 16.04.2004 r.....	30
2.10 Krajobraz	31
2.11 Zabytki i obiekty o wartościach kulturowych.....	41
5.2. Obiekty objęte wpisem do Gminnej Ewidencji Zabytków.....	42
5.3. Dokumentacja fotograficzna.....	45
4. Istniejące problemy ochrony środowiska	47
5. Skutki dla środowiska wynikające z realizacji ustaleń planu.....	48
5.1 Wpływ na wody powierzchniowe i podziemne.....	48
5.3 Wpływ na klimat.....	49
5.4 Powierzchnia ziemi.....	49

5.4.1 Wpływ na ukształtowanie terenu i gleby	49
5.5 Wpływ na zasoby naturalne.....	51
5.6 Wpływ na przyrodę ożywioną.....	52
5.7 Wpływ na obszary chronione na podstawie ustawy z 16.04.2004 r.	54
5.8 Wpływ na krajobraz.....	54
5.9 Wpływ na zabytki i obiekty o wartościach kulturowych.....	55
5.10 Wpływ na warunki i jakość życia mieszkańców	55
5.11 Jakość powietrza atmosferycznego.....	55
5.12 Klimat akustyczny	56
5.13 Pole elektromagnetyczne	56
5.14 Gospodarka odpadami	57
6. Przewidywane możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko	57
7. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko	57
8. Możliwości rozwiązań alternatywnych dla obszaru Natura 2000.....	58
9. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień planu oraz częstotliwości jej przeprowadzania	58
10. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.....	59
11. Źródła opracowania	60
12. Spis załączników	62

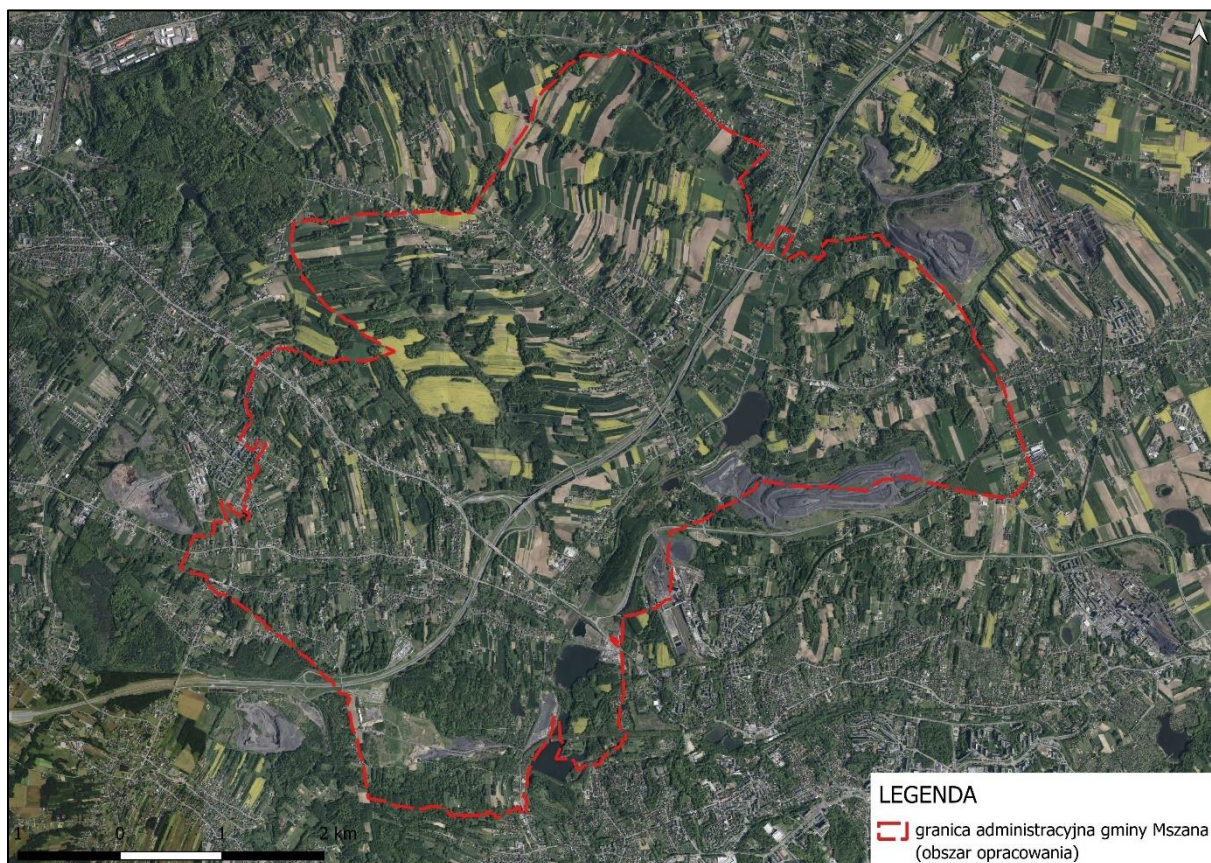
1. Wprowadzenie

1.1 Cel, zakres pracy, powiązania z innymi dokumentami

Przedmiotem niniejszego opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko dla potrzeb projektu planu ogólnego gminy Mszana, która została sporządzona na podstawie uchwały Nr IV/29/2024 Rady Gminy Mszana z dnia 7 sierpnia 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Mszana. Prognoza ta wykonana została na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 538), rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758) oraz ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.).

Ryc. 1 Lokalizacja terenu opracowania na podkładzie OSM

Ryc. 2 Lokalizacja obszaru opracowania na podkładzie ortofotomapy

Celem tej prognozy jest określenie i ocena skutków dla środowiska, które mogą wynikać z realizacji projektu planu ogólnego oraz przedstawienie rozwiązań eliminujących lub ograniczających potencjalnie negatywny wpływ na środowisko. Uzgodnienie dotyczące zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko wydane zostało na wniosek Wójta Gminy Mszana przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach oraz Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wodzisławiu Śląskim (dokumenty te stanowią załącznik do przedmiotowej prognozy).

Prognoza oddziaływania na środowisko dla niniejszego projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego powinna uwzględniać elementy o których mowa w art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Prognoza powinna w szczególności uwzględniać następujące elementy:

- opisywać istniejące walory przyrodniczo – krajobrazowe,
- oceniać obecny stan środowiska przyrodniczego,
- zawierać propozycje dotyczące minimalizowania i ograniczenia przewidywanych skutków realizacji ustaleń planu na środowisko przyrodnicze i krajobraz.

1.2 Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy

Przy opracowaniu prognozy wykorzystano metodę przeglądu dostępnych materiałów archiwalnych dotyczących obszaru gminy oraz analizy zgromadzonych dokumentów: programów czy

publikacji. Przed przystąpieniem do prac nad opracowaniem prognozy przeprowadzono również wizję terenu objętego opracowaniem, która pozwoliła na rozpoznanie aktualnego sposobu użytkowania i zagospodarowania obszarów wskazywanych do zmiany ich przeznaczenia. Pozwoliła ona również na wizualną ocenę stanu użytkowania terenów proponowanych do realizacji nowych funkcji oraz ocenę stopnia przekształcenia tych terenów w wyniku prowadzonej dotychczas działalności. Określono następnie skutki dla środowiska, jakie mogą wynikać z projektowanego przeznaczenia terenu – pozytywne lub negatywne dla poszczególnych komponentów środowiska, oceniając, m.in. charakter zmian, okres trwania oddziaływań czy trwałość przekształceń.

1.3 Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowania dokumentu

W projekcie planu ogólnego dla gminy Mszana powinny zostać uwzględnione priorytety w zakresie ochrony środowiska wynikające z dokumentów ustanowionych na szczeblu samorządowym, rządowym, porozumień międzynarodowych oraz projektów dokumentów i dyrektyw Unii Europejskiej.

Poszczególne dyrektywy, międzynarodowe akty prawne zostały wdrożone do polskiego prawodawstwa i tym samym znalazły swoje odzwierciedlenie w projektowanym dokumencie. Uwzględnia on wytyczne i cele ochrony środowiska przyjęte w wyżej wymienionych dyrektywach i konwencjach, poprzez zamieszczenie zapisów dotyczących różnych aspektów środowiska, zwłaszcza w zakresie jego ochrony. Uzyskano w ten sposób wysoką zgodność z dokumentami planistycznymi różnego szczebla, co pozwala wnioskować, że związane z nimi cele będą osiągnęte również przez ustalenia funkcjonalne wynikające z projektu planu ogólnego. Zostało utrzymane założenie strategiczne dokumentów wszystkich poziomów, że celem generalnym rozwoju jest rozwój zrównoważony, przez który należy rozumieć zrównoważony udział wszystkich istotnych czynników ekologicznych, gospodarczych i społecznych.

1.4 Ustalenia i główne cele opracowania projektu planu ogólnego

Projekt planu obejmuje obszar gminy wiejskiej Mszana o pow. ok. 31,32 km², usytuowanej w południowo-zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie wodzisławskim. Gmina Mszana posiada trzy sołectwa: Gogołowa, Połomia i Mszana. Sąsiaduje ona z następującymi gminami: Świerklany, Jastrzębie-Zdrój, Godów, Wodzisław Śląski oraz Marklowice.

Projekt planu ogólnego gminy Mszana wyznaczał będzie ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W projekcie planu zostały określone strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne wynikające z rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758).

Zaproponowano następujące strefy planistyczne wraz z określeniem podstawowym i dodatkowych profili funkcjonalnych:

1. strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ) - podstawowy teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej) oraz dodatkowy (teren zabudowy letniskowej lub rekreacji indywidualnej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód);
2. strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową (SZ) – podstawowy (teren zabudowy zagrodowej, teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej) oraz dodatkowy (teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren biogazowni, teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód);
3. strefa usługowa (SU) podstawowy (teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej) oraz dodatkowy (teren składów i magazynów, teren elektrowni słonecznej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód);
4. strefa handlu wielkopowierzchniowego (SH) – podstawowy (teren handlu wielkopowierzchniowego, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej) oraz dodatkowy (teren usług, teren składów i magazynów, teren elektrowni słonecznej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód);
5. strefa gospodarczą (SP) – podstawowy (teren produkcji, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej) oraz dodatkowy (teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód);
6. strefa zieleni i rekreacji (SN) – podstawowy (teren zieleni urządzonej, teren plaży, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej) oraz dodatkowy (teren usług sportu i rekreacji, teren usług kultury i rozrywki, teren usług handlu detalicznego, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, teren usług nauki, teren usług edukacji, teren usług zdrowia i pomocy społecznej, teren ogrodów działkowych, teren zieleni naturalnej, teren lasu);
7. strefa produkcji rolniczej (SR) – podstawowy (teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej), profil dodatkowy (teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód);
8. strefy infrastrukturalne (SI) – podstawowy (teren infrastruktury technicznej, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych) oraz dodatkowy (teren usług, teren produkcji, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód);

9. strefa cmentarzy (SC) – podstawowy (teren cmentarza, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej) oraz dodatkowy (teren usług kultu religijnego, teren usług handlu detalicznego, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód);
10. strefa górnictwa (SG) – podstawowy (teren górnictwa i wydobywania, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej) oraz dodatkowy (teren produkcji, teren usług handlu, teren usług rzemieślniczych, teren usług gastronomii, teren usług biurowych i administracji, teren usług nauki, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód);
11. strefa otwarta (SO) – podstawowy (teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej) oraz dodatkowy (teren elektrowni słonecznej, teren elektrowni geotermalnej, teren elektrowni wodnej, teren biogazowni, teren zieleni urządzonej);
12. strefa komunikacyjna (SK) – podstawowy (teren autostrady, teren drogi ekspresowej, teren drogi głównej ruchu przyspieszonego, teren drogi głównej, teren komunikacji kolejowej i szynowej, teren komunikacji kolei linowej, teren komunikacji wodnej, teren komunikacji lotniczej, teren obsługi komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej) oraz dodatkowy (teren drogi zbiorczej, teren usług handlu detalicznego, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren wód).

Powiązania projektu „Planu ...” z innymi dokumentami

Projekt planu ogólnego nie narusza ustaleń zarówno studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a także miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla gminy Mszana.

2. Charakterystyka środowiska

2.1 Położenie fizyczno- geograficzne

Gmina wiejska Mszana położona jest w południowo-zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie wodzisławskim. W jej skład wchodzi trzy sołectwa: Gogołowa, Połomia oraz Mszana. Powierzchnia jaką zajmuje wynosi 31,32 km². Analizowana gmina zlokalizowana jest w strefie nadgranicznej, zaś odległość gminy w linii prostej do Republiki Czeskiej wynosi 2,6 km. Na terenie gminy przecinają się dwie drogi wojewódzkie nr 930 i 933. Dodatkowo gminę przecina jedyna o przebiegu południkowym w Polsce autostrada A1 (Autostrada Bursztynowa), ciągnąca się od Trójmiasta aż do granicy czeskiej w Gorzyczkach.

W ujęciu regionalnym wg podziału Solona i in. (2018) obszar położony jest na terenie mezoregionu Płaskowyż Rybnicki (341.15), w południowej części makroregionu Wyżyna Śląska.

Płaskowyż Rybnicki uznawany jest za jeden z najbardziej przekształconych antropogenicznie obszarów Polski. Pod względem tektonicznym stanowi zachodnią krawędź Zapadliska Górnośląskiego, na zachód graniczy z Pasmem Fałdowym Morawsko-Śląskim. Wśród utworów powierzchniowych

występują tu utwory glacialne, fluwioglacjalne, fluwialne i denudacyjne oraz wychodnie starszego podłoża -triasu. Jest to region silnie uprzemysłowiony związany głównie z przemysłem wydobywczym i energetycznym. Główne ośrodki miejskie to Rybnik (140 000 os.), Jastrzębie-Zdrój (90 000 os.), Wodzisław Śląski (48 500 os.), Żory (62 000 os.), Rydułtowy (22 000 os.).

Obszar opracowania usytuowany jest w granicach wg podziału PGL LP jako RDLP Katowice, Nadleśnictwo Rybnik, Leśnictwo Wodzisław.

2.2 Budowa geologiczna

W podłożu geologicznym gminy Mszana występują skały górnego karbonu, przykryte młodszymi, trzeciorzędowymi osadami mioceniowymi. W części zachodniej gminy są to iły i piaski z syderytami, miejscami z wkładkami węgla brunatnego, opisywane jako warstwy kędzierzyńskie. W kierunku wschodnim, począwszy od doliny Szotkówki przechodzą one w mioceniowe iły i piaski, tzw. warstwy skawińskie (Ryłko i Paul 1992). Na skałach mioceniowych zalegają osady plejstoceniowe. Największe powierzchnie stanowią wysoczyzny zbudowane z osadów wodnolodowcowych zlodowacenia południowopolskiego: piaski i piaski ze żwirami, a miejscami iły, gliny i piaski jeziornolodowcowe. Zalegają na nich młodsze osady: lessy i gliny lessowe. Osady czwartorzędowe spotykane są również w postaci osadów deluwialnych zakumulowanych na zboczach dolinek wyerodowanych w osadach plejstoceniowych. Osady te to różnego rodzaju piaski, gliny pyłowato-ilaste i mułki deluwialne i deluwialno-soliflukcyjne oraz mułki, gliny lessopodobne i lessy deluwialne będące efektem spływu powierzchniowego. W obrębie dolin rzecznych i ich odnóg z okresowym spływem wód, spotykane są holoceniowe osady fluwialne i aluwialne: iły, gliny (namuły) i piaski den dolinnych oraz mułki, piaski i żwiry rzeczne tarasów zalewowych 1,0-3,0 m n.p. rzeki i den dolinnych. Lokalnie występują fragmenty z osadami koluwalnymi będącymi wynikiem ruchów masowych: osuwisk i soliflukcji (Wójcik 1999).

Zagrożenia ruchami masowymi

Ruchy masowe - osuwiska, są charakterystyczne jedynie dla pewnych obszarów Polski, w których panują sprzyjające warunki morfologiczne (duże różnice wysokości, stromo nachylone zbocza) i geologiczne (obecność skał o bardzo różnym stopniu przepuszczalności oraz skał mało odpornych na procesy erozyjne i denudacyjne). Zgodnie z mapą osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi (SOPO) na terenie gminy Mszana zarejestrowano 134 osuwiska oraz zidentyfikowano 20 terenów zagrożonych ruchami masowymi.

Największe osuwiska w gminie Mszana znajdują się na granicy z Jastrzębiem-Zdrojem, między Gogołową a ulicą Połomską w Jastrzębiu-Zdroju. Osuwiska te powstały na hałdzie zbudowanej z mułowców, iłowców, piaskowców i pozostałości węgla kamiennego, będących odpadem poeksploatacyjnym z pobliskiej kopalni w Jastrzębiu-Zdroju. Na południu gminy, w rejonie Mszańskich Granic, występują osuwiska, których powstanie (przynajmniej kilku) związane jest z eksploatacją złóż węgla kamiennego lub infrastrukturą kopalni. Pozostałe osuwiska grupują się w zachodniej i północnej części gminy. Czynniki antropogeniczne wydają się tu odgrywać znacznie mniejszą rolę osuwiskotwórczą, a osuwiska ograniczone są do dolnych partii

oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.) stan ogólny ocenia się jako zły. Stan chemiczny zakwalifikowany jako poniżej dobrego przy uwzględnieniu wskaźnika determinującego jakim jest nikiel. Czynniki, które determinują stan wód są presje troficzne (odpływ miejski, źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne), zasalające (ścieki przemysłowe i komunalne), hydromorfologiczne (na rzekach głównych - budowle piętrzące, na rzekach głównych i rzekach pozostałych - prostowanie koryta, budowle regulacyjne, górnictwo, na rzekach pozostałych - obiekty mostowe). Cała zlewnia JCWP stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. z 2023 r. poz. 335), dla przedmiotowej JCWP wyznaczono cele środowiskowe na lata 2022-2027: umiarkowany potencjał ekologiczny (dla złagodzonych wskaźników: azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosforany, OWO, BZT₅, przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C (maksymalna dopuszczalna wartość w wodzie: do 2740 µS/cm), IO); dla pozostałych wskaźników - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D) oraz stan chemiczny dla złagodzonych wskaźników [nikiel(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry.

Niewielki wschodni fragment gminy Mszana położony jest w zasięgu zlewni RW2000092116559 - Pszczyńska od źródeł zb. Łąka, należący do obszaru dorzecza Wisły, regionu wodnego Małej Wisły. Zakwalifikowany jest, podobnie jak wyżej opisana JCWP, do silnie zmienionej części wód oraz cała zlewnia stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację. Zgodnie z oceną stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2014-2019 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.) stan ogólny ocenia się jako zły. Stan ekologiczny zakwalifikowany jako umiarkowany przy uwzględnieniu wskaźnika determinującego jakimi są przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy. Czynniki, które determinują stan wód są presje troficzne (odpływ miejski, nawożenie i depozycja), zasalające (eutrofizacja) oraz hydromorfologiczne (na rzekach głównych – budowle piętrzące, na rzekach głównych i rzekach pozostałych – prostowanie koryta, budowle regulacyjne, obiekty mostowe, górnictwo). Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2023 r. poz. 300) dla opisywanej JCWP wyznaczono cele środowiskowe na lata 2022-2027, które określa się jako umiarkowany potencjał ekologiczny (dla złagodzonych wskaźników - przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C (maksymalna dopuszczalna wartość w wodzie: do 2740 µS/cm), dla pozostałych wskaźników - II klasa jakości) oraz dobry stan chemiczny.

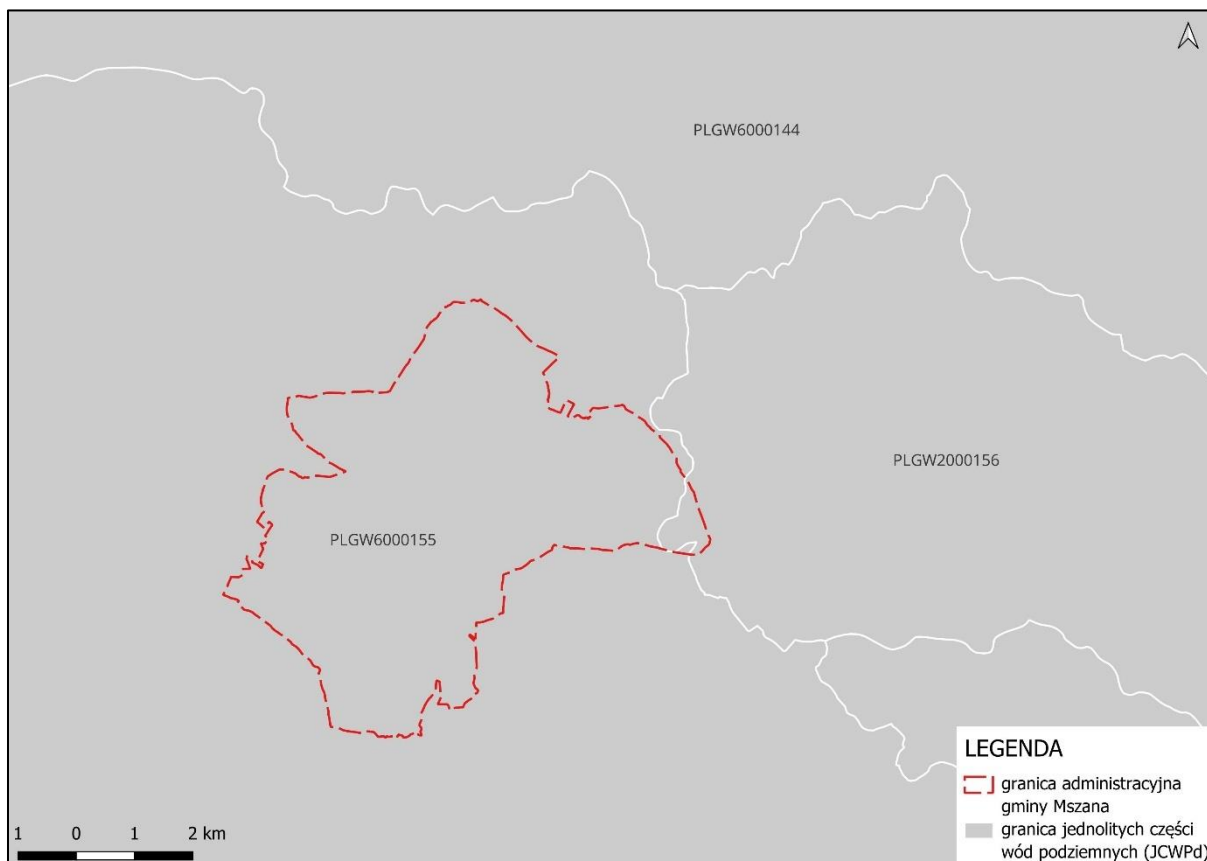
Ryc. 4 Obszar gminy Mszana na tle JCWP Rzecznych

2.4 Wody podziemne

Zgodnie z regionalizacją hydrogeologiczną Polski obszar Gminy Mszana przynależy do przedkarpackiego regionu hydrogeologicznego (XXII), podregionu podkarpacko-śląskiego (XXII). Warunki hydrogeologiczne wynikają bezpośrednio z budowy geologicznej regionu. Na terenie Gminy można wyróżnić trzy poziomy wodonośne: karboński, trzeciorzędowy i czwartorzędowy. Główny poziom użytkowy wód podziemnych znajduje się w utworach czwartorzędowych. Na terenie gminy Mszana nie ustanowiono stref ochronnych ujęć wody.

Przedmiotowa gmina położona jest w zdecydowanej większości na terenie JCWPd GW6000155 (155). Zgodnie z oceną stanu JCWPd zarówno stan chemiczny jak ilościowy uznano za dobry. Jako znaczącą presję wskazano presję obszarową rozproszoną związaną z rolnictwem i gospodarką komunalną. Stan wód determinują głównie czynniki chemiczne. Cele środowiskowe dla 155 JCWPd zostały określone jako dobry stan chemiczny i dobry stan ilościowy.

Wschodni fragment gminy położony jest na terenie JCWPd GW2000156 (156). Ocena stanu JCWPd określana jest jako dobra, na którą składają się dobry stan chemiczny i ilościowy. Wśród znaczących presji wskazano presję obszarową rozproszoną związaną z rolnictwem i gospodarką komunalną, a także pobór punktowy z ujęć wód podziemnych oraz odwodnienia wyrobisk górniczych (rejon GZW). Stan wód determinują czynniki ilościowe i chemiczne. Cele środowiskowe dla 156 JCWPd to dobry stan chemiczny i dobry stan ilościowy.

Ryc. 5 Obszar gminy Mszana na tle JCWPd

Gmina Mszana znajduje się poza zasięgiem głównych zbiorników wód podziemnych. Najbliżej położonym jest lokalny zbiornik wód podziemnych Rybnik - LZWP nr 345 w odległości prawie 2,5 km na północny wschód oraz główny zbiornik wód podziemnych Pszczyna oddalony o 11,5 km na wschód od granic gminy - GZWP nr 346.

Na terenie gminy Mszana nie ustanowiono stref ochronnych ujęć wody. Na jej terenie tym występują następujące ujęcia wód podziemnych:

- ujęcie wody podziemnej wg Dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby eksploatacyjne ujęcie wód podziemnych w obszarze górniczym KWK „JAS-MOS”, przyjętej zawiadomieniem Starosty Wodzisławskiego dnia 27 stycznia 2005 r., znak: OŚ-7521-1/256/2005 (WAG – 2358);
- ujęcie wody podziemnej wraz z proponowaną strefą ochronną – terenem ochrony bezpośredniej wg Dokumentacji hydrogeologicznej zasobów wód podziemnych z utworów czwartorzędowych w Połomii w rejonie projektowanego szybu VIII Kopalni Węgla Kamiennego „1 Maja” w kategorii „B”, zatwierdzonej decyzją Wojewody Katowickiego nr 34/90 z dnia 2 sierpnia 1990 r. (WAG – 805, 249);
- ujęcie wody podziemnej wg Dokumentacji hydrogeologicznej ujęcia wód podziemnych z utworów mioceńskich na terenie Zakładu Nasiennie-Szkółkarskiego, sporządzonej w marcu 1967 r. (WAG – 203).

2.5 Klimat

Zgodnie z regionalizacją klimatyczną Polski (Woś 1999) teren gminy Mszana położony jest w regionie Dolnośląskim Południowym (R-XXV). W porównaniu z innymi regionami charakteryzuje się mniejszą liczbą dni chłodnych i przymrozków oraz większą częstością występowania bardzo ciepłych i pochmurnych dni. W innym podziale, według W. Okołowicza i D. Martyn, teren ten przynależy do śląsko-małopolskiej dzielnicy rolniczo-klimatycznej. Ogólnie klimat na tym obszarze jest określany jako umiarkowany, ciepły, przejściowy determinowany zarówno przez wpływy klimatu oceanicznego i kontynentalnego. Jedną z cech tego typu klimatu jest duża zmienność pogody. Według danych opracowanych przez modele Global Forecast System (GFS), prezentowanych przez Bank Danych o Lasach, średnioroczna suma opadów na obszarze gminy wynosi około 700-750 mm. Z czego 250-300 mm przypada na okres wegetacyjny. Ten z kolei trwa około 240-250 dni w roku. Czynnikiem determinującym tak długi okres wegetacyjny jest wysoka średnia roczna temperatura powietrza wynosząca ok. 8-8-5°C oraz długi okres dni nieprzymrozkowych. Średnio przypada 210-220 rocznie. Na analizowanym terenie dominują wiatry południowo-zachodnie, południowe i południowo-wschodnie.

2.6 Powierzchnia ziemi

2.6.1 Ukształtowanie terenu

Rzeźba terenu silnie nawiązuje do budowy geologicznej. Na obszarze gminy Mszana przeważają faliste powierzchnie wierzchowinowe oraz głęboko wycięte doliny erozyjne z niewielkimi bądź okresowymi ciekami. Niemały wpływ na omawiany teren mają również formy antropogeniczne, głównie hałdy kopalniane, które zajmują rozległe obszary. Ponadto w centralnej i południowej części obszaru znajdują się zagłębienia powstałe wskutek działalności górniczej, obecnie częściowo wypełnione wodą. Znajdują się one w dolinie Szotkówki, która przecina obszar gminy płynąc w kierunku południowym. Najwyższe wysokości (ok. 320 m n.p.m.) osiągają tereny hałdy pokopalnianej we wschodniej części gminy. Biorąc pod uwagę tereny nie będące wynikiem akumulacyjnej działalności człowieka, najwyższy punkt gminy zlokalizowany jest na wysoczyźnie w okolicach Gogołowa (ok. 287 m n.p.m.). Najniżej położone tereny (ok. 215-220 m n.p.m.) położone są w dolinie Szotkówki.

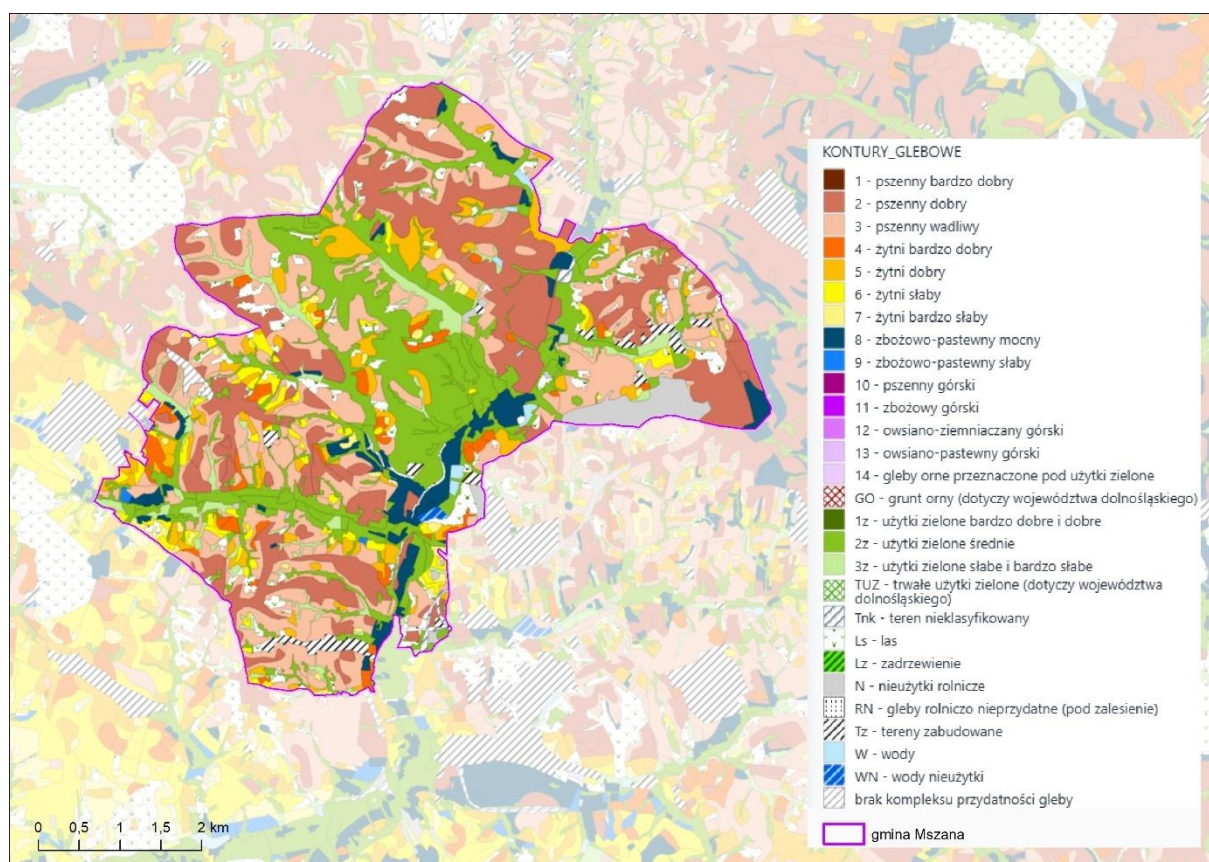
2.6.2 Gleby

Gmina charakteryzuje się różnorodnymi warunkami glebowymi co wynika z budowy geologicznej obszaru. Na wysoczyznach, gdzie zalegają gliny zwałowe oraz utwory lessowe wytworzyły się gleby bielcowe i płowe (pseudobielcowe). W dolinach rzecznych na holocenijskich piaskach i osadach deluwialnych dominują gleby brunatne, najczęściej brunatne kwaśne, rzadziej brunatne wylugowane. Gleby torfowisk niskich, glejowe oraz gleby glejowe są mniej istotne i występują lokalnie w dolinach Szotkówki i jej dopływów. Ważnym aspektem jest jakość użytkowa gleb, uwzględniająca żyzność, wilgotność, stopień kultury gleby oraz trudność uprawy, w powiązaniu z klimatem, rzeźbą terenu i niektórymi elementami gospodarczymi, czyli ich bonitacja. Gleby gminy

Mszana zaliczane są do klas IV a i IV b, ale na przedmiotowym terenie występują również tereny zaliczane do wyższych klas takich jak III. Na analizowanym terenie dominują kompleksy przydatności rolniczej: pszenney dobry, pszenney wadliwy, żytnio-ziemniaczany bardzo dobry, żytnio-ziemniaczany dobry, żytnio-ziemniaczany słaby.

Odrębnym zagadnieniem są czynniki prowadzące do przeobrażenia, a w zasadzie degradacji gleb na terenie gminy. Stały i nasilający się wpływ działalności rolniczej, usługowej oraz urbanizacyjnej prowadzi do znaczących zmian w naturalnych warunkach glebowych. Zmiany te objawiają się degradacją pokrywy glebowej, skutkując powstawaniem gleb o zmodyfikowanym profilu oraz zmienionych właściwościach fizykochemicznych. Czynniki takie jak: przeobrażenie terenu związane z eksploatacją surowców mineralnych, odwodnienia związane z melioracjami oraz lejem depresji, zajmowanie terenów pod zabudowę oraz trasy komunikacyjne, w znacznym stopniu wpływają na przeobrażenie naturalnej pokrywy glebowej. Mechaniczne przekształcenia gleb wynikają z zabudowy terenu, utwardzania i ubijania podłoża, usuwania warstwy glebowej bądź jej wymieszania z materiałami obcymi, takimi jak gruz budowlany. Dodatkowo, powstawanie wykopów i wyrównywanie terenu przyczynia się do dalszej degradacji.

Istotnym czynnikiem niszczącym gleby jest także emisja zanieczyszczeń do atmosfery oraz ich opad, jak również chemiczna degradacja spowodowana niewłaściwym gospodarowaniem ściekami i odpadami. W obszarach dolinnych dodatkowym źródłem zanieczyszczeń są wylewy rzek, zwłaszcza tych, które transportują skażone wody.

Ryc. 6 Lokalizacja zakresu opracowania na tle podkładu mapy glebowo-rolniczej

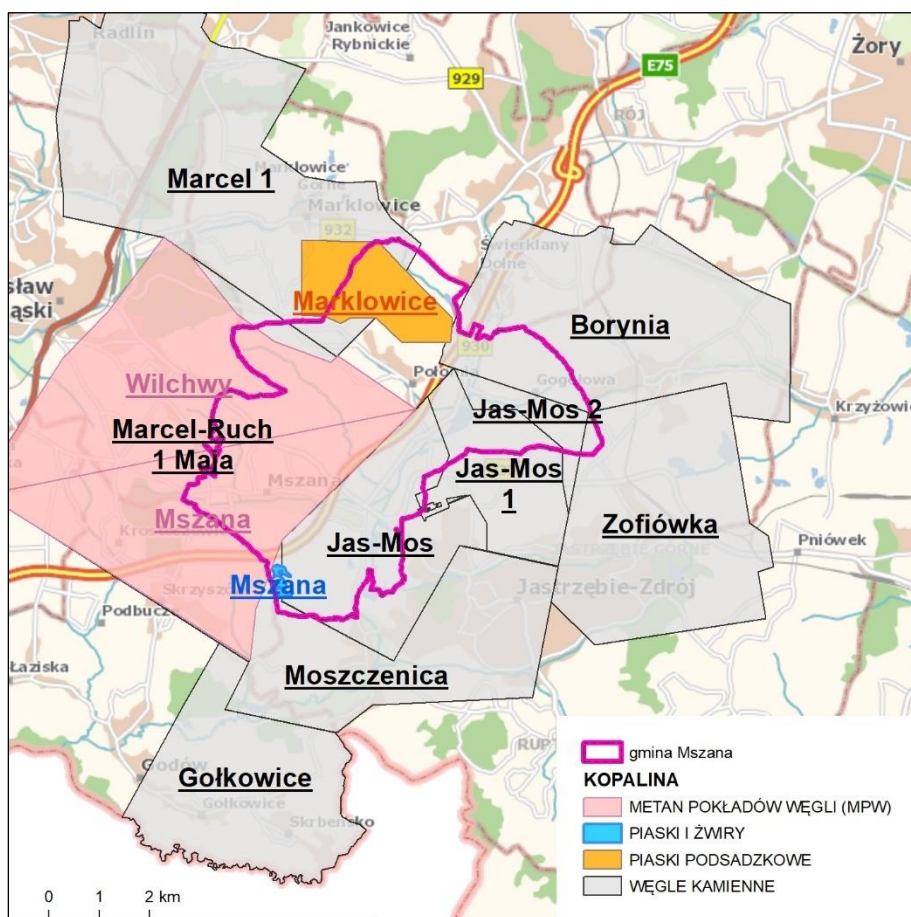
2.7 Zasoby naturalne

Niemal pod całą powierzchnią gminy Mszana występują udokumentowane złoża surowców mineralnych. Rozpoznano tutaj 12 złóż surowców, nad którymi nadzór sprawuje Okręgowy Urząd Górniczy w Rybniku. W przeważającej części są to surowce węgla kamiennego. Rozpoznano 9 złóż tego surowca: „Borynia”, „Zofiówka”, „Moszczenica”, „Gołkowice”, „Jas-Mos”, „Jas-Mos 1”, „Jas-Mos 2” oraz „Marcel 1” i „Marcel-Ruch 1 Maja”.

Innymi rozpoznanymi złożami na obszarze gminy są:

- Złoże piasków podsadzkowych „Marklowice”,
- Złoże piasków i żwirów „Mszana”,
- Złoża metanu pokładów węgla (MPW) „Mszana” i „Wilchwy”.

Rozmieszczenie złóż kopalin na tle gminy Mszana przedstawia rycina 7, a podstawowe informacje o złożach zgromadzono w tabeli 1.

Ryc. 7 Rozmieszczenie złóż kopalin na tle gminy Mszana

Tabela 1. Podstawowe informacje na temat złóż surowców mineralnych na terenie gminy Mszana (na podstawie danych Systemu Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych Polski MIDAS, stan na 30.04.2025 r.)

Id	Nazwa złoża	Kopalina główna	Kopalina towarzysząca	Stan zag. kopaliny głównej	Gminy	Opis położenia	Użytkownicy aktywni	Lata wydobywania kopaliny głównej
344	Jas-Mos	Węgle kamienne	Metan pokładów węgla (MPW)	[Z] eksploatacja złoża zaniechana	M. Jastrzębie-Zdrój, Mszana	Jastrzębie Zdrój, Mszana	b.d.	1992 - 2018
375	Marcel-Ruch 1 Maja	Węgle kamienne	Metan pokładów węgla (MPW)	[Z] eksploatacja złoża zaniechana	Godów, Gorzyce, Markłowice, Mszana, Wodzisław Śląski	Wodzisław Śląski, Wilchwy	b.d.	1992 - 2001
341	Zofiówka	Węgle kamienne	Metan pokładów węgla (MPW)	[E] złożo zagospodarowane	M. Jastrzębie-Zdrój, Mszana, Pawłowice	Jastrzębie-Zdrój	Jastrzębska Spółka Węglowa S.A.	1992 - 2024
390	Gołkowice	Węgle kamienne	–	[R] złożo rozpoznane szczegółowo	Godów, Mszana	b.d.	b.d.	b.d.
343	Moszczenica	Węgle kamienne	Metan pokładów węgla (MPW)	[Z] eksploatacja złoża zaniechana	Godów, M. Jastrzębie-Zdrój, Mszana	Skrzyszów, Gołkowice, Mszana, Jastrzębie-Zdrój	b.d.	1992 - 1996
17950	Marcel 1	Węgle kamienne	Metan pokładów węgla (MPW)	[E] złożo zagospodarowane	M. Rybnik, Markłowice, Mszana, Radlin, Wodzisław Śląski, Świerklany	Radlin, Rybnik, Wodzisław Śląski, Markłowice, Mszana, Świerklany	Polska Grupa Górnicza S.A.	2019 - 2024
342	Borynia	Węgle kamienne	Metan pokładów węgla (MPW)	[E] złożo zagospodarowane	M. Jastrzębie-Zdrój, Mszana, Pawłowice, Świerklany	Jastrzębie-Zdrój, Świerklany, Gogołowa, Krzyżowice	Jastrzębska Spółka Węglowa S.A.	1992 - 2024
18992	Jas-Mos 1	Węgle kamienne	Metan pokładów węgla (MPW)	[Z] eksploatacja złoża zaniechana	M. Jastrzębie-Zdrój, Mszana	Jastrzębie - Zdrój, Mszana		2019 - 2024
21161	Jas-Mos 2	Węgle kamienne	Metan pokładów węgla (MPW)	[R] złożo rozpoznane szczegółowo	M. Jastrzębie-Zdrój, Mszana	Jastrzębie-Zdrój	b.d.	b.d.
243	Markłowice	Piaski podsadzkowe	–	[Z] eksploatacja złoża zaniechana	M. Rybnik, Markłowice, Mszana, Świerklany	Podlesie, Markłowice, Jankowice, Michałkowice, Świerklany, Praga Mała, Granice	b.d.	b.d.
17399	Mszana	Metan pokładów węgla (MPW)	–	[P] złożo rozpoznane wstępnie	Godów, Gorzyce, Mszana, Wodzisław Śląski	Krostoszowice, Połomia, Skrzyszów, Turza, Wilchwy	GAZKOP-1 sp. z o.o.	b.d.
18386	Wilchwy	Metan pokładów węgla (MPW)	–	[E] złożo zagospodarowane	Godów, Gorzyce, Markłowice, Mszana,	Połomia, Turza, Wilchwy, Wodzisław Śląski	GAZKOP-WILCHWY Sp. z o.o.	2023 - 2024

Id	Nazwa złoża	Kopalina główna	Kopalina towarzysząca	Stan zag. kopaliny głównej	Gminy	Opis położenia	Użytkownicy aktywni	Lata wydobycia kopaliny głównej
					Wodzisław Śląski			
5726	Mszana	Piaski i żwiry	–	[R] złożo rozpoznane szczegółowo	Mszana	b.d.	b.d.	b.d.
b.d.	Połomia	torf leczniczy	–	b.d.	Mszana	b.d.	b.d.	b.d.

2.8 Przyroda ożywiona

Gmina posiada charakter rolniczo-przemysłowy. Zróżnicowanie szaty roślinnej gminy uwarunkowane jest występowaniem wód, aspektami wilgotnościowo-glebowymi, jak również zagospodarowaniem i ukształtowaniem terenu. Wyraźną granicę stanowi autostrada A1; po jej zachodniej stronie przeważają tereny rolnicze, natomiast po jej wschodniej stronie dominuje krajobraz przemysłowy związany z górnictwem. Udział lasów na terenie gminy wynosi nieco ponad 10%, a wliczając w to również różne fazy sukcesyjne i sztuczne drzewostany na gruntach porolnych lub kopalnianych stanowi to już ok. 20%. Najcenniejsze przyrodniczo lasy zachowały się w miejscach trudno dostępnych, czyli na stromych zboczach dolin rzecznych oraz w ich wilgotnym dnie.

Zbiorowiska leśne i zaroślowe

Lasy zboczowe, to głównie lasy dębowo-bukowo-grabowe z domieszką innych drzew liściastych i iglastych. Zbliżone są one do lasów grądowych *Tilio-Carpinetum*, tylko miejscami nawiązują do buczyn ze związku *Fagion*. Grądy charakteryzują się dużym udziałem w drzewostanie graba, dębu, lipy i innych liściastych gatunków określane są jako lasy dębowo-grabowe lub dębowo-lipowo-grabowe. Zazwyczaj bogaty jest także podszyt, który nierzadko składa się z kilku warstw. Runo przeważnie jest bogate, a widoczne jest to szczególnie wiosną, kiedy obserwować można tzw. aspekt wiosenny – pojaw geofitów wczesnowiosennych (Wysocki, Sikorski 2014). W drzewostanie obserwowanych na terenie gminy grądów dominują dęby *Quercus* sp., buk *Fagus sylvatica*, grab *Carpinus betulus*, brzoza brodawkowata *Betula pendula*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*. Podszyt stanowią podrostry drzew oraz leszczyna pospolita *Corylus avellana*, bez koralowy *Sambucus racemosa*. Runo, w odróżnieniu do grądów w innych częściach kraju, jest ubogie. Niewielki jest udział geofitów. Dominuje przede wszystkim zawilec gajowy *Anemone nemorosa*. Z rzadka spotkana jest kokorycz pełna *Corydalis solida*, kokoryczka wielokwiatowa *Polygonatum multiflorum* oraz fiołek leśny *Viola reichenbachiana*. W niektórych płatach runo zdominowane jest przez turzycę drążkową *Carex brizoides*.

Fot. 1. Fragment grądu *Tilio-Carpinetum* z dominacją turzycy drzazczkowej w runie

W miejscach wilgotnych, o stałych lub okresowych zalewach występują łągi jesionowo-olszowe *Fraxino-Alnetum*. Jest to najbardziej rozpowszechniony typ lasu łąkowego w kraju, występując niemal na całym jego obszarze (poza górami) (Matuszkiewicz i in. 2022). Łągi wykształcają się na terenach wilgotnych, bezpośrednio zależnych od okresowych wylewów rzek, gdzie występują gleby mułowo-glejowe (błotnoziemy) lub murszowo-mineralne i mułowo-murszowe z próchnicą typu hydromull oraz odczynem obojętnym lub słabo kwaśnym (Matuszkiewicz 2009). Charakteryzują się one dużym uwilgotnieniem podłoża. Z gatunków drzew w takich warunkach najlepiej odnajdują się olsza czarna *Alnus glutinosa* oraz jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* oraz gatunki drzew *Salix* sp. i czeremcha zwyczajna *Padus avium*. Z krzewów często spotyka się bez czarny *Sambucus nigra* i bez koralowy *Sambucus racemosa*, czeremchę zwyczajną, kalinę koralową *Viburnum opulus*. Runa łągów jest zazwyczaj bogate florystycznie, mocno zwarte, osiągające wysokość do 1 m. Z najczęstsza stałością spotyka się pokrzywę zwyczajną *Urtica dioica*, śledziennicę skrętolistną *Chrysosplenium alternifolium*, czartawę pospolitą *Circaea lutetiana*, kuklik pospolity *Geum urbanum*, k. zwisły *Geum rivale*, bluszcz kurdybanek *Glechoma hederacea*, podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria* (Matuszkiewicz 2009). W drzewostanie lasów łągowych na obszarze gminy Mszana dominuje olsza, a jesion spotykany jest sporadycznie. W poszycie spotkać można głównie czeremchę zwyczajną, leszczynę i bez koralowy. W niezbyt bogatym runie spotyka się pokrzywę zwyczajną, podagrycznik pospolity, przytulicę czepną *Galium aparine*, kukliki, śledziennicę skrętolistną, bluszcz kurdybanka, zawilca gajowego *Anemone nemorosa*, wietlicę samczą *Athyrium filix-femina*. Wczesną wiosną rozkwitają rzeżucha gorzka *Cardamine amara* oraz ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna* (fot. 2).

Znaczący jest również udział traw, zwłaszcza wiechlina zwyczajnej *Poa trivialis*, mozgi trzcinowatej *Phalaris arundinacea* oraz trzciny pospolitej *Phragmites australis*.

Powierzchnia zbiorowisk leśno-zaroślowych gminy stale się zwiększa, gdyż nieużywane rolniczo grunty ulegają sukcesji naturalnej lub są celowo zalesiane. W wielu takich miejscach można spotkać drzewostany zdominowane przez pionierskie gatunki lekkonasienne: brzozę brodawkowatą *Betula pendula* oraz topolę osikę *Populus tremula*. O porolnym pochodzeniu gruntów, na których występują te drzewostany świadczą pozostałości dawnych miedz. Głównie w obrębie tych miedz spotykane są drzewa starsze niż otaczające je brzeziny (fot. 3). W dalekiej perspektywie, procesy zachodzące w tych fitocenozach będą prowadzić do odtworzenia się ekosystemów właściwych dla danego biotopu.

Fot. 2. Łęg jesionowo-olszowy Fraxino-Alnetum w dolinie Szotkówki, w aspekcie wczesnowiosennym

Fot. 3. Stare drzewa rosnące wzdłuż polnych miedz, obecnie otoczone młodym drzewostanem brzoźowym

Zbiorowiska łąkowe i szuwarowe

Do cenniejszych zbiorowisk siedlisk otwartych należy zaliczyć tutaj wszelkiego rodzaju łąki, ziołorośla oraz szuwały występujące w dolinach rzecznych i w sąsiedztwie zbiorników wodnych. Wśród zbiorowisk łąkowych na omawianym obszarze trzeba wyróżnić zbiorowiska łąkowe z klasy *Molinio-Arrhenatheretea*: łąki świeże ze związku *Arrhenatherion* oraz wilgotne łąki *Calthion*. Do tych drugich zalicza się również występujący tu również w obszarach częściowo zabagnionych zespół sitowia leśnego *Scirpetum sylvatici*. W kręgu zbiorowisk z tej klasy, na obszarze gminy Mszana występują również zbiorowiska ziołoroślowe *Filipendulion ulmariae* oraz łąki śmiałkowo-darniowe – zbiorowisko *Deschampsia caespitosa*. Szuwały z klasy *Phragmitetea australis* reprezentowane są przede wszystkim przez szuwały właściwe *Phragmition communis* oraz szuwały wielkoturzycowe *Magnocaricion*. Te pierwsze związane są głównie z obrzeżami zbiorników wodnych oraz silniej zabagnionymi miejscami w dolinach większych cieków: Szotkówki, Kolejówki, Kucharzówki, Mszanki. Do szuwarów właściwych zaliczane są m.in.: trzcinowiska z dominacją trzciny pospolitej *Phragmition australis*, szuwały pałkowe z pałką szerokolistną *Typha latifolia* i p. wąskolistną *Typha angustifolia*; szuwar z jeżogłówką gałęzistą *Sparganium erectum*. Szuwar wielkoturzycowy *Magnocaricion* jest budowany tu głównie poprzez turzycę błotną *Carex acutoformis*, turzycę zaostrzoną *Carex gracilis* i turzycę prosowatą *Carex paniculata*. Zbiorowiska szuwarowe uzupełnia szuwar mozgowy *Phalaridetum arundinaceae*. Wszystkie te zbiorowiska choć zajmują niewielkie arealy, są ważnym elementem krajobrazu oraz stanowią miejsce występowania wielu gatunków flory i fauny.

Zbiorowiska synantropijne

Zbiorowiska synantropijne to przede wszystkim użytki rolne, tj. wszelkiego rodzaju grunty orne oraz użytki zielone i pastwiska, które można zaklasyfikować do zbiorowisk pól uprawnych i terenów ruderalnych z klasy *Stellarietea mediae*. Stanowią one blisko połowę (45%) powierzchni gminy Mszana. Są one rozpowszechnione na całym jej terenie, choć we wschodniej i południowej części obszaru jest ich zdecydowanie mniej. Szatę roślinną obszaru uzupełniają wszelkiego rodzaju zbiorowiska ruderalne towarzyszące siedzibom ludzkim, infrastrukturze, terenom kopalni itp.: zbiorowiska miejsc silnie wydeptywanych *Polygono arenastri-Poetea annuae* oraz zbiorowiska roślin wieloletnich na terenach ruderalnych z klasy *Artemisietea vulgaris*. Często stanowią one element zaplanowanej działalności człowieka jak przydomowe ogródki czy zieleńce wzdłuż dróg. Niezagospodarowane jednak, ulegają sukcesji naturalnej. Są rezerwuarem obcych gatunków inwazyjnych jak amerykańskie nawłocie: n. późna *Solidago gigantea* i n. kanadyjska *S. gigantea* czy rdestowca ostrokończystego *Reynoutria japonica* (fot. 4). Z drugiej strony stanowią atrakcyjny wizualnie komponent krajobrazu, zwłaszcza w okresie kwitnienia tych roślin.

Fot. 4. Rdestowiec ostrokończysty *Reynoutria japonica* na terenach ruderalnych w płd-wsch. części gminy Mszana

Flora

Gmina przez położenie w obszarze uznawanym za najbardziej przekształcony antropogenicznie w Polsce pozbawiona jest wybitnych osobliwości florystycznych. Niewielkie powierzchnie leśne powodują, że brak jest tu gatunków starych lasów, zmniejszona jest ilość wiosennych geofitów oraz znikoma ilość chronionych gatunków flory. Te związane są raczej z łąkami, na których stwierdzano

występowanie gatunków storczyków z rodzaju kukułka *Dactyloriza* sp. czy wełnianki szerokolistnej *Eriophorum latifolium* (Program ochrony środowiska dla Gminy Mszana na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028).

Fauna

Obszar gminy Mszana, pod względem faunistycznym nie wyróżnia się niczym szczególnym w stosunku do terenów sąsiednich. Potwierdza to również fakt, że na przedmiotowym obszarze nie wyznaczono żadnej powierzchniowej formy ochrony przyrody. Nie oznacza to jednak, że brak tu jest cennych gatunków rodzimej fauny.

Mozaikowaty charakter terenów rolniczych, wstęgowo ciągnących się pasów lasów i zarośli oraz zbiorników i cieków wodnych, stanowi siedlisko dla wielu gatunków zwierząt. Z wodami płynącymi, jak również tymi o charakterze zbiorników związanych jest wiele gatunków ryb: płoć, leszcz, okoń, szczupak, karp, sandacz, lin oraz ukleja. Na szczególną uwagę zasługuje również występowanie małża słodkowodnego – skójki zaostrej.

Tereny podmokłe to również miejsca występowania chronionych gatunków płazów: traszki zwyczajnej, żaby trawnej oraz ropuchy szarej i zielonej. Również ochronie prawnej podlegają występujące tu gatunki gadów, tj. jaszczurka zwinka, padalec zwyczajny oraz zaskroniec.

Bogaty za to jest świat ptaków. W obrębie siedlisk wodnych i terenów podmokłych zaobserwowano i usłyszano m.in.: czapłę siwą, łabędzia niemego, łożówkę, perkoza dwuczubego, krzyżówkę, kokoszkę, trzciniaka, trzcinniczka, rokitniczkę, potrzosa, cyrankę, głowienkę, czernicę, derkacza, brodzieca, krwawodzioba, mewę czarną, mewę małą, mewę srebrzystą, śmieszkę, zimorodka, bociana białego oraz łyskę. Ptaki drapieżne reprezentowane są przez: błotniaka stawowego, myszołowa, jastrzębia, krogulca i pustułkę. Na terenach leśnych i polnych odnotowano również obecność m.in.: dzięciołów, przepiórki, bażanta, kuropatwy, kukułki, kruka, grzywaczy, świergotka, słowika, rudzika, strzyżyka, pełzacza, mysikrólika, sosnowki, kapturki, modraszki, bogatki, kosa, kowalika, sójki, zięby, grubodzioba, śnieguły, potrzescza, skowronka oraz jaskółek. W obszarach zabudowanych spotykane są tu wróble, sierpówki, gołębie, pliszki siwe, kopciuszki, mazurki, śpiewak, kulczyk, kawka oraz sroka.

Wśród ssaków stwierdzono obecność gatunków chronionych: jeż wschodni, kret, ryjówka aksamitna, wiewiórka pospolita, bóbr, orzesznica oraz niechronionych (gatunków łownych) jak: zając szarak, lis, kuna domowa, tchórz, dzik, sarna czy jelen.

Faunę obszaru uzupełniają drobne organizmy bezkręgowców, głównie owadów. Wymienić tu można gatunki motyli, chrząszczy, pszczoł, ważek czy trzmieli (Program ochrony środowiska dla Gminy Mszana na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028).

Poniżej przedstawione wybrane fotografie zwierząt zinwentaryzowanych w okresie marzec-maj 2025 r.

Fot. 5. Czapla siwa (*Ardea cinerea*)

Fot. 6. Trzciniak (*Acrocephalus arundinaceus*)

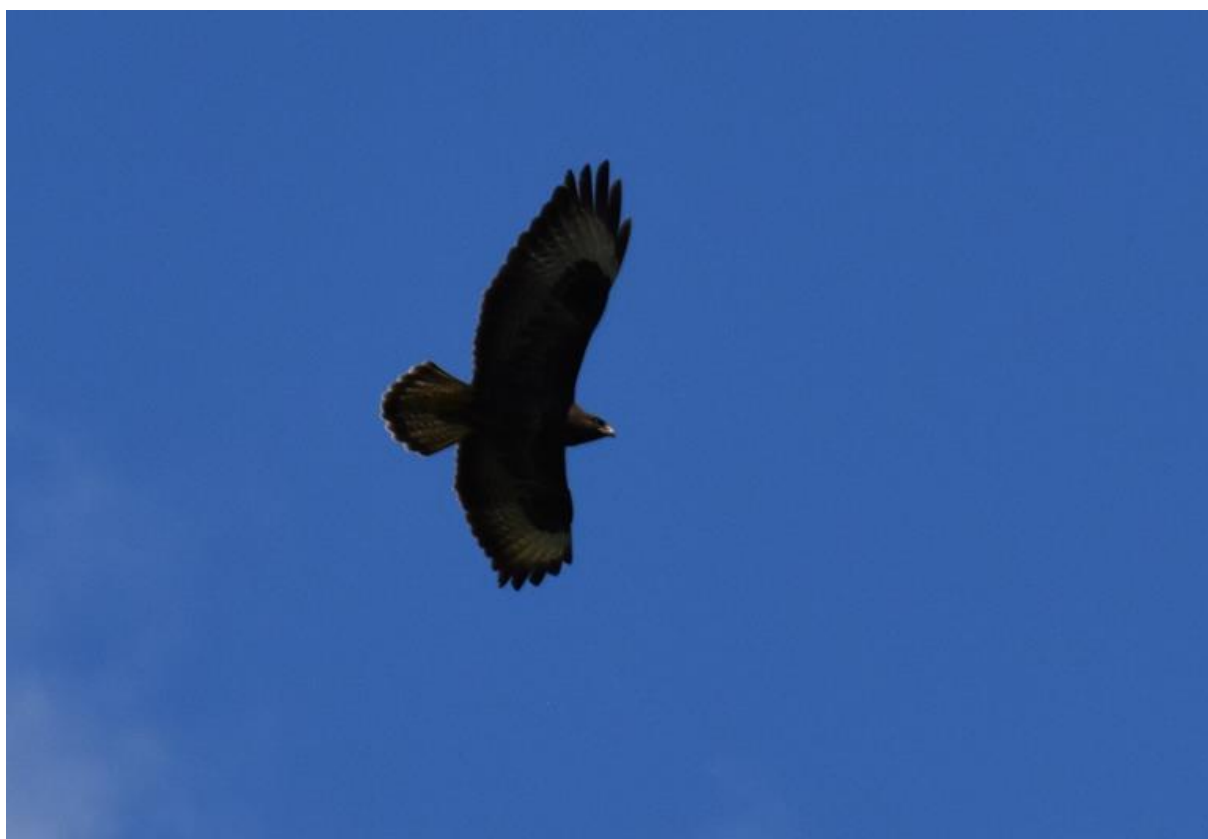
Fot. 7. Perkoz dwuczuby (*Podiceps cristatus*) oraz mewa śmieszka (*Chroicocephalus ridibundus*)

Fot. 8. Kaczka krzyżówka (*Anas platyrhynchos*)

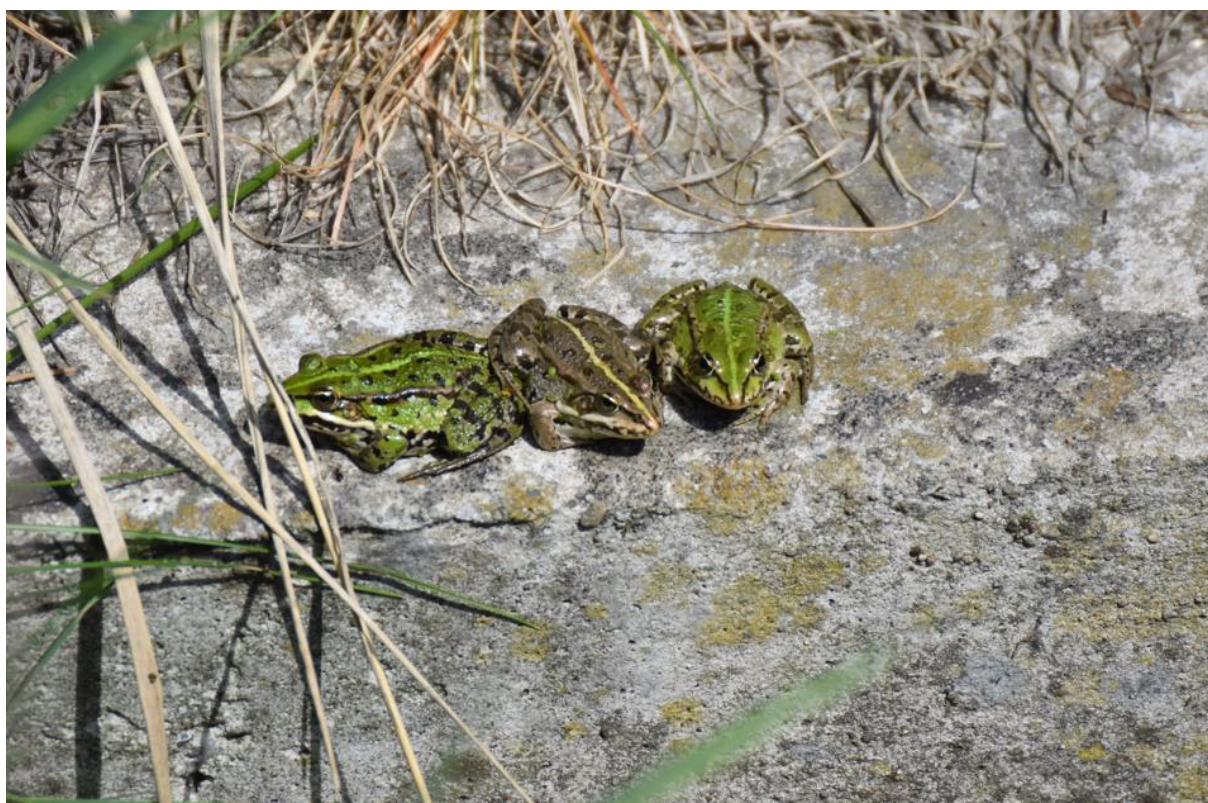
Fot. 9. Błotniak stawowy (Circus aeruginosus)

Fot. 10. Myszolów (Buteo buteo)

Fot. 11. Kawka (*Corvus monedula*)

Fot. 12. Żaby zielone (*Rana esculenta* complex)

Fot. 13. Jaszczurka zwinka (Lacerta agilis)

Fot. 14. Trzmiel ziemny (Bombus terrestris)

Fot. 15. Wiewiórka pospolita (*Sciurus vulgaris*)

Na podstawie danych pozyskanych od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach dla obszaru objętego opracowaniem udostępniono wyłącznie lokalizację bytowania bobra europejskiego, którego starsze ślady bytowania potwierdzono w rejonie zalewiska kopalnianego na rzece Szotkówka w rejonie ulicy Okrężnej. Organ ten nie wyznaczył także na terenie całej gminy Mszana stref ochrony gatunków wymagających ustalenia stref ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania. Zgodnie z pismem Departamentu Monitoringu Środowiska Wydziału monitoringu przyrody Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w Warszawie nie posiada on założonych stanowisk monitoringowych monitoringu siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin, gatunków zwierząt, w tym ptaków, powierzchni monitoringu lasów oraz stacji Zintegrowany Monitoring Środowiska Przyrodniczego (ZMŚP).

2.9 Obszary chronione na podstawie ustawy z 16.04.2004 r.

W granicach obszaru opracowania zlokalizowany jest jeden pomnik przyrody: lipa drobnolistna *Tilia cordata* (nr CRFOP: PL.ZIPOP.1393.PP.2415092.8). Znajduje się on w południowej części cmentarza w Połomi. Dodatkowo drzewo to widnieje w rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody z nr 121. Poza granicami gminy najbliższe położone pomniki przyrody to:

- dąb szypułkowy - *Quercus robur* - 400 m na południe,
- lipa drobnolistna - *Tilia cordata* – 550 m na wschód,
- lipa drobnolistna - *Tilia cordata* – 540 m na wschód,
- dąb szypułkowy - *Quercus robur* – 600 m na północny zachód.

Na terenie gminy oraz w najbliższym otoczeniu brak obszarowych form ochrony przyrody. W dalszej odległości znajdują się kolejno:

1. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy:
 - Wielikąt - 13,2 km na zachód,

- Bociek - 14,8 km na północny-zachód,
- 2. Użytek ekologiczny:
 - Okrzeszyniec – 8,1 km na północ,
 - Kencierz - 9 km na północny-wschód,
- 3. Stanowiska dokumentacyjne – brak w promieniu 20 km,
- 4. Specjalne Obszary Ochrony:
 - Graniczny Meander Odry PLH240013 – 11 km na południowy zachód,
 - Las koło Tworkowa PLH240040 – 16,7 km na zachód,
 - Zbiornik Goczałkowicki - Ujście Wisły i Bajerki - 13,3 km na południowy wschód,
 - Pierściec PLH240022 - 18,5 km na południowy wschód,
- 5. Obszary Specjalnej Ochrony:
 - Dolina Górnej Wisły PLB240001 – 12,4 km na południowy wschód,
 - Stawy Wielikąt i Las Tworkowski PLB240003 – 13 km na zachód,
- 6. Rezerваты przyrody:
 - Kopce – 19,1 km na południe,
- 7. Parki Narodowe - brak w promieniu 20 km,
- 8. Parki Krajobrazowe:
 - Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich - 8,4 km na północ,
- 9. Obszary Chronionego Krajobrazu:
 - Meandry rzeki Odry - 11 km na południowy zachód,
 - Cieszyńskie Pogórze 19,9 km na południe.

Korytarze ekologiczne

Analizowana gmina nie znajduje się w zasięgu krajowych korytarzy ekologicznych. Najbliższy taki obszar usytuowany jest w odległości ok. 8,8 km na północy-wschód i jest to KE Lasy Raciborskie – Lasy Pszczyńskie o kodzie KPd-15C (mapa.korytarze.pl).

2.10 Krajobraz

Krajobraz stanowi pojęcie, które charakteryzuje się względną definicją, zależną od dziedziny, w kontekście której jest on rozpatrywany. Najczęściej stosowaną definicję krajobrazu zawiera Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym: „Krajobraz to postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze lub wytwory cywilizacji, ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych lub działalności człowieka.”

Na krajobraz składają się elementy zarówno pochodzenia naturalnego, jak i antropogenicznego. Istotnym czynnikiem warunkującym walory przestrzenne jest lokalna fizjografia. Większość obszaru gminy charakteryzuje rzeźba pagórkowata, falista, rozlokowana na tle szeregu dolin, jarów związanych z lokalną siecią hydrograficzną. Głównym ciekim warunkującym powiązania przestrzenne jest Szotkówka, której przebieg w uproszczeniu ma charakter południkowy. W biegu rzeki występują liczne dopływy o charakterze równoleżnikowym. Istotnym w skali lokalnej walorem są zbiorniki wodne,

w tym zalane zapadliska poeksploatacyjne, których nagromadzenie występuje we wschodniej części gminy. W terenach zainwestowanych znajdują się również sztuczne zbiorniki wodne w formie niewielkich stawów rybnych i oczek wodnych występujące w obniżeniach dolin rzek i potoków.

W krajobrazie zaznacza się wyraźny układ terenów zainwestowanych zlokalizowanych w dużej części wzdłuż lokalnego układu hydrograficznego. Przykładem odwzorowania liniowej struktury jest m.in. ul. 1 Maja w Mszanie, nawiązująca do przebiegu Mszanki; ul. Centralna w Połomii związana z dopływem Kościelnik; ul. Wiejska w Gogołowej oraz ul. Wolności wzdłuż Szotkówki przecinająca obszar całej gminy w orientacji północ-południe. Przebieg równoleżnikowy ma również ulica Wodzisławska. Pozostała zabudowa kontynuuje, uzupełnia bądź rozszerza powyższy układ pasmowy.

Zabudowa w skali gminy ma stosunkowo jednolity charakter. W obszarze przeważa zabudowa jednorodzinna o średnim stopniu rozproszenia. Obszary usługowe zlokalizowane są przeważnie w centrach miejscowości. W skali gminy występuje również kilka obszarów o charakterze produkcyjnym, przemysłowym. W panoramach miejscowości Połomia oraz Mszana wyróżniają się wyniesione sylwety kościołów, które stanowią lokalne dominanty wertykalne.

Istotnym lokalnie walorem krajobrazowym jest mozaika pól uprawnych z występującą zielenią łąkową oraz pomniejszymi kompleksami leśnymi. Obszary leśne nie stanowią dużej powierzchni w skali gminy, jednak ich rozmieszczenie na zboczach jarów, dolin tworzy enklawy, które wzbogacają omawiany obszar. Obszary rolne zlokalizowane są głównie w centralnej oraz północnej części gminy. Pod względem krajobrazowym stanowią one malowniczą część gminy – liczne pofałdowania terenu podkreślone przez sezonowe uprawy stanowią przedpola widokowe charakterystyczne dla wiejskich krajobrazów.

Powyższe formy krajobrazowe pozostają pod dużym wpływem terenów górniczych oraz inwestycji drogowej w formie autostrady. Z uwagi na skalę powyższych obszarów oraz obiektów stanowią one istotny czynnik, który przekształca lokalny krajobraz, który w uproszczeniu można scharakteryzować jako typ wiejski, lokalnie podmiejski. Tereny przemysłowe o wysokiej degradacji są zlokalizowane głównie wzdłuż południowej oraz południowo-wschodniej granicy gminy. Inwestycją, która trwale przekształciła krajobraz gminy Mszana była realizacja odcinka autostrady A1, która podzieliła obszar gminy w uproszczeniu na część wschodnią oraz zachodnią. Na tle obszarów wiejskich o drobnoskalowej zabudowie inwestycja drogowa wraz z infrastrukturą towarzyszącą stanowi wyraźnie odznaczający się pas terenu, który obniża wartość krajobrazową obszaru, zaburzając ciągłość krajobrazową oraz powiązania widokowe pomiędzy poszczególnymi jednostkami krajobrazowymi.

Krajobraz gminy w dużym stopniu warunkowany jest również obszarami górniczymi poza jej granicami – maszyny wydobywcze, hałdy poeksploatacyjne; które wpisują się w lokalne powiązania widokowe niejednokrotnie stanowiąc dominanty.

Fot. 16. Mozaika obszarów rolniczych z udziałem grup zadrzewień (śródpolne, kompleksy leśne) w zestawieniu z przebiegiem autostrady A1 w północnej części gminy, która z uwagi na infrastrukturę towarzyszącą stanowi barierę krajobrazową

Fot. 17. Przebieg autostrady A1 w południowej części gminy

Fot. 18. Przebieg autostrady A1 w południowej granicy gminy, po lewej stronie zlokalizowane są haldy poeksploatacyjne wykorzystywane obecnie jako teren sportów ekstremalnych

Fot. 19. Na terenie gminy zlokalizowane są wiadukty w linii dróg przebiegających nad autostradą A1 – z uwagi na ich formę oraz kolorystykę stanowią akcenty krajobrazowe

Fot. 20. Panorama sołectwa Połomia z widoczną lokalną dominantą krajobrazową w formie wieży kościoła pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny

Fot. 21. Ponownie sylweta kościoła w Połomii wyróżniająca się na tle krajobrazu rolniczego

Fot. 22. Tereny rolnicze we wschodniej części gminy stanowiące przedpole widokowe dla obszarów zadrzewionych oraz zalewisk pokopalnianych, w tle widoczne punktowo obiekty związane z funkcjonowaniem obszarów górniczych w gminach sąsiednich

Fot. 23. Widoki zapożyczone na szyby górnicze zlokalizowane na zewnątrz gminy Mszana widoczne są w jej różnych częściach – obszary eksploatacji sąsiadują z terenem gminy od strony wschodniej (gm. Jastrzębie-Zdrój), od strony północnej (gm. Jastrzębie-Zdrój, Świerklany), zachodniej (gm. Wodzisław Śląski), południowej (gm. Godów)

Fot. 24. Ponownie krajobraz wiejski z mozaiką terenów rolniczych z zabudową jednorodziną, na tle którego widoczny jest przebieg autostrady A1 oraz szybów kopalnianych

Fot. 25. Widok na zalewisko poeksploatacyjne w biegu rzeki Szotkówki, którego tłem są obszary górnicze warunkujące lokalne uwarunkowania przestrzenno-krajobrazowe w skali gminy

Fot. 26. Ponownie obszar związany z działalnością górniczą – zarastające wyrobisko zlokalizowane w południowej części gminy

Fot. 27. Widok na obszary zabudowy wielorzędowej z przewagą zabudowy jednorodzinnej

Fot. 28. Widok na centrum usługowe oraz rekreacyjne miejscowości Mszana

Fot. 29. Typowy, powtarzalny widok krajobrazu mozaikowego w typie wiejskim z widoczną linią zabudowy jednorodzinnej oraz zagrodowej na tle obszarów rolniczych

Fot. 30. Ponownie krajobraz wiejski z widoczną falistą linią terenu oraz zabudową jednorodzinną; widoczny przebieg infrastruktury technicznej stanowiącej lokalnie dominanty widokowe

Fot. 31. Obszary rolnicze stanowiące przedpole widokowe dla obszarów zadrzewionych, które z uwagi na niewielką powierzchnię stanowią cenny zasób zarówno przyrodniczy jak i krajobrazowy

Fot. 32. Ponownie obszar terenów rolniczych z widoczną miejscami pagórkowatą rzeźbą terenu

Fot. 33. Lokalne otwarcia widokowe na obszary zbiorników wodnych oraz ciek Szotkówka w południowo-wschodniej części gminy przy granicy z obszarem gminy Jastrzębie-Zdrój

W skali gminy dominuje krajobraz obszarów wiejskich o zróżnicowanym stopniu zainwestowania. Istotną rolę w odbiorze powiązań widokowych pełni fizjografia terenu – falista oraz pagórkowata rzeźba terenu. Cennym elementem są obszary użytkowane rolniczo z udziałem zieleni śródpolnej, które stanowią płaszczyzny oraz przedpola widokowe. Wyróżniają się również obszary związane z hydrografią obszaru, na którą składają się zarówno elementy naturalne jak i sztuczne (np. zalane zapadliska, uregulowane fragmenty cieków). Sieć hydrograficzna była jednym z czynników, który wpłynął na rozwój osadnictwa, którego liniową strukturę można odnaleźć w lokalnym krajobrazie. Istotnym elementem krajobrazowym są obszary leśne oraz zadrzewione, które stanowią niewielką część obszaru i w większości przybierają formę mniejszych kompleksów pośród pól uprawnych w otoczeniu cieków wodnych. Wzbogacają one lokalny krajobraz oraz stanowią bariery widokowe dla obszarów górniczych. W obszarze gminy wyróżniają się zlokalizowane na wzgórzach sylwety kościołów gminy Mszana oraz Połomia, które obecne są w widokach również z poza granic obszaru administracyjnego gminy.

Pomimo wielu pozytywnych czynników, które wpływają na całościowy obraz krajobrazu wiejskiego – mozaiki terenów porolnych z udziałem pól uprawnych, użytków zielonych; zróżnicowanej typologicznie zabudowy o charakterze wiejskim z niewielkim udziałem obszarów usługowych oraz produkcyjnych, charakterystycznymi dominantami oraz akcentami w formie obiektów sakralnych – na walory krajobrazowe istotny wpływ mają obszary górnicze (zarówno czynne jak i poeksploatacyjne) oraz przebieg autostrady A1, które znacząco obniżają wartość krajobrazową obszaru. Przebieg autostrady A1 spowodował przede wszystkim zaburzenie ciągłości krajobrazowej obszaru (fragmentację) oraz wprowadzenie do wiejskich panoram obiektów dysharmonijnych krajobrazowo – zostało to częściowo złagodzone poprzez np. kolorystykę ekranów akustycznych oraz przebieg autostrady w obniżeniu terenu względem otoczenia; jednak zarówno forma jak i funkcja inwestycji stanowią stosunkowo obcy element dla typowego krajobrazu o charakterze wiejskim. Analogiczną dysharmonię wprowadzają obszary górnicze zlokalizowane w granicach gminy bądź w jej bliskim otoczeniu. W panoramach obszaru pojawiają się liczne obiekty związane z eksploatacją obszarów m.in. hałdy oraz szyby górnicze, które miejscami zaburzają malownicze obszary gminy.

Audyt krajobrazowy województwa śląskiego

Na mocy Uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego nr VII/12/2/2025 z 17 marca 2025 r. został przyjęty Audyt krajobrazowy dla całego obszaru województwa śląskiego. Celem dokumentacji jest identyfikacja oraz waloryzacja krajobrazów, a następnie wskazanie krajobrazów priorytetowych w odniesieniu również do obszarów objętych formami ochrony przyrody oraz zabytków. W audycie wskazano krajobrazy istotne w skali regionalnej.

Jednak zgodnie z dokumentacją na terenie gminy Mszana zidentyfikowano następujące typy krajobrazów:

- leśny z przewagą siedlisk laskowych,
- tereny górnicze czynnej oraz zakończonej eksploatacji podziemnej,

- obszary zróżnicowanej typologicznie i przestrzennie zabudowy nierolniczej na terenach wcześniej rolniczych,
- miejscowości o zwartej, wielorzędowej zabudowie o charakterze wiejskim,
- krajobraz mozaikowy z przewagą terenów porolnych,
- obszary wiejskie z przewagą wstęgowo ułożonych zespołów niewielkich pól ornych, łąk i pastwisk.

Zgodnie z Załącznikiem Nr 2 do uchwały Nr VII/12/2/2025 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 17 marca 2025 r. na terenie gminy Mszana nie zidentyfikowano obszarów krajobrazów priorytetowych, a także nie wskazano obiektów lub obszarów pretendujących do ochrony w odniesieniu do granic województwa śląskiego. Na terenie gminy nie znalazły się również punkty, ciągi oraz przedpola widokowe o znaczeniu ponadlokalnym.

Zgodnie z rozstrzygnięciem Nadzorczym Wojewody Śląskiego nr IFIII.4131.1.38.2025 z dnia 23 kwietnia 2025 r. stwierdzono nieważność uchwały Nr VII/12/2/2025 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 17 marca 2025 r. w sprawie Audytu krajobrazowego województwa śląskiego.

2.11 Zabytki i obiekty o wartościach kulturowych

W związku z dynamicznym i intensywnym rozwojem przestrzennym gminy, coraz większego znaczenia nabiera ochrona wartości krajobrazowych oraz dziedzictwa kulturowego istotnego zarówno w skali lokalnej jak i regionalnej. Dziedzictwo kulturowe stanowi czynnik kształtujący tożsamość i wizerunek gminy oraz istotnie wpływa na proces identyfikacji jego mieszkańców z tożsamością kulturową regionu. Jednym z głównych jego elementów są wartości materialne w postaci zabytków nieruchomych.

Wszystkie wymienione w niniejszym rozdziale tereny i obiekty stanowią dla gminy i jej mieszkańców cenny zasób dziedzictwa kulturowego o walorach historycznych, architektonicznych i kulturowych. W celu zachowania wyjątkowych walorów historycznych i kulturowych układów urbanistycznych, zespołów zabudowy, a także pojedynczych obiektów architektonicznych, należy w miarę możliwości dążyć do uczytelnienia ich formy i granic pierwotnych założeń, tak aby stały się atrakcyjne zarówno dla mieszkańców, jak i dla turystów.

Wymienione poniżej obiekty i obszary zostały wpisane do Rejestru Zabytków prowadzonego przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Katowicach. Należy pamiętać, że lista obiektów uwzględniona w rejestrze jest zbiorem otwartym podlegającym zmianom. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Narodowy Instytut Dziedzictwa w rejestrze zabytków nieruchomych na terenie gminy Mszana zlokalizowane są 4 obiekty objęte wpisem, jednak tylko 2 z nich są obecnie dostępne. Powyższe dane mają odzwierciedlenie w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami na lata 2022-2025. Zestawienie obiektów objętych wpisem do rejestru zabytków przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 2. Obiekty ujęte w Rejestrze Zabytków

Miejscowość	Obiekt	Datowanie	Szczegóły
Połomia	Budynek starej szkoły	1878 r.	A/295/10 z 2010-02-19, zabytek istnieje
Połomia	Plebania	XIX w.	A/741/2021 z 2021-01-17, Zabytek istnieje

5.2. Obiekty objęte wpisem do Gminnej Ewidencji Zabytków

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292) jednostki samorządu terytorialnego zobligowane są do ochrony zabytków, które znajdują się na terenie gminy oraz do prowadzenia gminnej ewidencji zabytków nieruchomości. Wykaz obiektów zabytków został zamieszczony w załączniku nr 1 do zarządzenia Wójta Gminy Mszana z 28 listopada 2017 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków. Ewidencja ma charakter zbioru otwartego i podlega stałej aktualizacji. Na terenie gminy obowiązuje Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Mszana na lata 2022-2025 przyjęty Uchwałą nr XLVII/314/2022 Rady Gminy Mszana z dnia 22 listopada 2022 r. Na Gminną Ewidencję Zabytków składają się obiekty wpisane do rejestru zabytków, wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz obiekty dodatkowo ujęte w ewidencji wytypowane przez lokalne władze.

Wśród zabytkowych obiektów (poza tymi ujętymi w Wojewódzkim Rejestrze Zabytków) wyróżniają się następujące obiekty:

- Kościół Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny w Połomii wybudowany w latach 1949– 1951 powstały w miejscu dawnego kościoła drewnianego.
- Zespół figuralny w Połomii w sąsiedztwie cmentarza i starej plebani, w skład którego wchodzi krzyż "Męki Pańskiej" z 1853 r., figura świętego z 1876 r. oraz figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem z 1878 r.
- Kościół pod wezwaniem św. Jerzego w Mszanie, którego budowa trwała w latach 1896 – 1898 r. Budynek sakralny wykonano w stylu neogotyckim.
- Kapliczka Św. Jana Nepomucena w Gogołowej przy ulicy wiejskiej, murowana z XIX w.

W większości są to obiekty w dobrym stanie o ciekawych detalach architektonicznych, które stanowią o indywidualnym charakterze danych miejscowości. Na terenie gminy znajduje się również szereg niewielkich obiektów kultu religijnego w formie krzyży kapliczkowych przydrożnych.

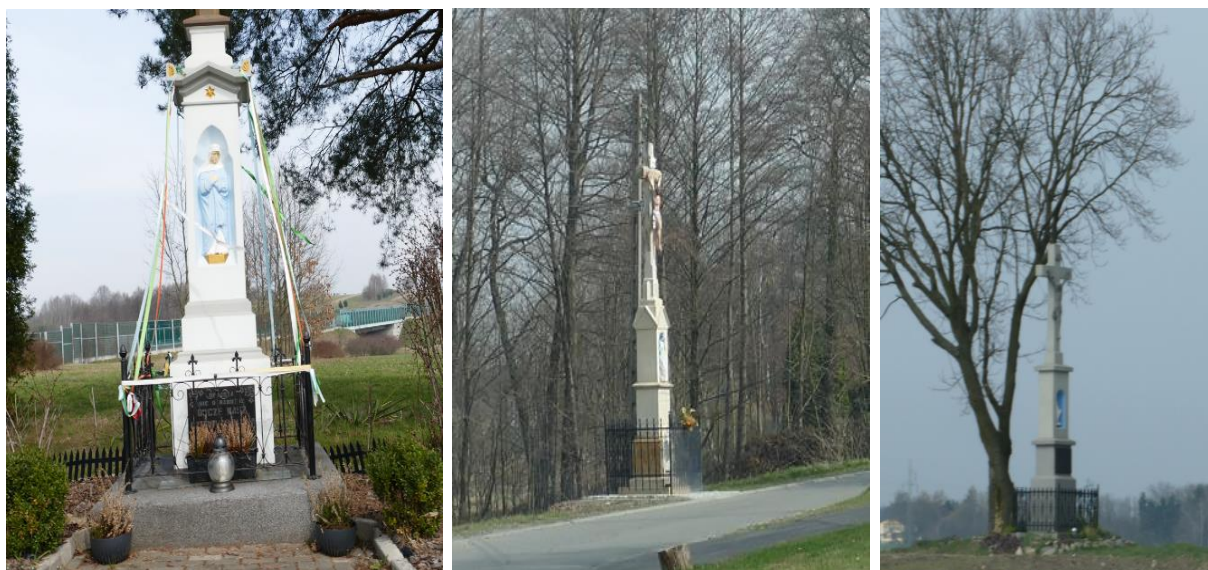
Zestawienie obiektów objętych wpisem do Gminnej Ewidencji Zabytków przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 3. Obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków

Miejscowość	Obiekt	Datowanie
Mszana	Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. Kopernika 49-51	1898 r.
	Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. 1 Maja 152	1894 r.
	Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. 1 Maja/Akacjowej	1908 r.
	Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. 1 Maja 46-48	1908 r.
	Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. Mickiewicza 51	1992 r.
	Krzyż cmentarny przy ul. Mickiewicza 88	1902 r.
	Krzyż kapliczkowy przy ulicy Mickiewicza 88	1892/1894 r.
	Krzyż kapliczkowy cmentarny przy ul. Mickiewicza 88	1892 r.
	Krzyż kamienny przy kościele – Mickiewicza 88	1809 r.
	Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. Mickiewicza 103/Spacerowa	1909 r.
	Kaplica przy ul. Mickiewicza 107	1887 r.
	Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. Mickiewicza 137	1909 r.
	Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. Mickiewicza 141	1920 r.
	Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. Mickiewicza 187 c	1883 r.
	Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. Moszczyńskiej/Wodziszławskiej	1887 r.
	Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. Moszczeńskiej 15	1916 r.
	Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. Skrzyszowskiej/Konopnickiej 101	1912 r.
	Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. Wodziszławskiej 60	1890-1910 r.
	Kościół p. w. św. Jerzego przy ul. Mickiewicza 88	Pierwotnie 1898 r., odbudowany po 1945 r.
Gogołowa	Budynek przy ul. Leśnej – dawna leśniczówka	1900-1920 r.
	Zabudowa dawnego folwarku przy ul. Wiejskiej	1880-1990 r.
	Kaplica św. Jana Nepomucena przy ul. Wiejskiej	1890-1910 r.
	Krzyż Kapliczkowy – ulica Wiejska/Leśna	1905 r.
	Krzyż Kapliczkowy – ulica Wiejska/Morcinka	1884 r.
Połomia	Kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny przy ul. Centralnej 50 / Szkolnej	1947-1951 r.

Budynek dawnej plebani przy ulicy Centralnej 48	1811 r.
Budynek dawnej szkoły przy ulicy Centralnej 93	1878 r.
Teren cmentarza przy ul. Szkolnej	2 poł. XIV w.
Krzyż kapliczkowy cmentarny przy ulicy Centralna/Szkolna	1871 r.
Kolumna Maryjna przy ulicy Centralnej/Szkolnej	1878 r.
Kolumna z figurą św. Jana Nepomucena przy ulicy Centralnej/Szkolnej	1876 r.
Krzyż misyjny kapliczkowy przy ulicy Centralnej/Szkolnej	1853 r.
Budynek mieszkalno-gospodarczy ulica Centralna 95	1890-1910 r.
Kapliczka architektoniczna typu domkowego z figurą Św. Jana Nepomucena przy ul. ks. Pisculi 1/ Szkolnej	1871 r.
Budynek mieszkalno – usługowy przy ul. Centralnej 72	1900-1910 r.
Budynek mieszkalny przy ul. Centralnej 83	1890-1900 r.
Stanowisko archeologiczne, Obszar AZP: 104-43/3/3	Wczesne średniowiecze, okres nowożytny
Krzyż kapliczkowy przy ul. Centralnej	1876 r.
Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. Przyległej	1950-1960 r.
Kapliczka domkowa przy ul. Przyległej	Poł. XX w.
Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. Folwark 50	1904 r.
Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. Wolności 72	1887 r.
Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. Centralnej 260	1885 r.
Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. Centralnej 200	1885 r.
Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. Centralnej 31	1885 r.
Krzyż kapliczkowy przydrożny z figurą Matki Boskiej – ulica Centralna 1	1890-1910 r.
Krzyż kapliczkowy przydrożny z figurą Matki Boskiej przy ul. Szkolnej 48	1876 r.
Krzyż kapliczkowy przydrożny z figurą Matki Boskiej przy ul. Szkolnej 15a	1871 r.
Krzyż kapliczkowy przydrożny przy ul. Szybowej 4	1913 r.

5.3. Dokumentacja fotograficzna

Fot. 34. Przykładowe krzyże przydrożne występujące na obszarze gminy Mszana

Fot. 35. Kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny w Połomii

Fot. 36. Krzyż kapliczkowy na terenie cmentarza w Polonii, zespół figuralny (kolumna Maryjna, kolumna św. Jana Nepomucena, krzyż misyjny) na tle budynku dawnej plebanii

Fot. 37. Budynki dawnej szkoły (po lewej) oraz dawnej plebanii w Polonii objęte wpisem do rejestru zabytków

Fot. 1 Kościół pw. św. Jerzego w Mszanie

3. Ocena potencjalnych zmian stanu środowiska przy braku realizacji ustaleń planu

W przypadku braku realizacji projektu planu ogólnego nie prognozuje się istotnych zmian stanu środowiska przyrodniczego. Konsekwencją wprowadzenia nowego zainwestowania będzie jego oddziaływanie na środowisko na etapach budowy i eksploatacji. Może ono być bardzo zróżnicowane w zależności od charakteru zrealizowanych inwestycji. W przewadze oddziaływanie takie ma wpływ na wszystkie komponenty środowiska przyrodniczego. Istotną kwestią jest zachowanie takich obszarów mających duże znaczenie dla różnorodności biologicznej, jak zbiorniki wodne czy lasy, których na terenie gminy jest dość mało i stanowią one niewielkie płyty poprzecinane różnymi barierami pochodzenia antropogenicznego.

4. Istniejące problemy ochrony środowiska

Na analizowanym obszarze uwidacznia się znaczący wpływ wieloletniej działalności człowieka, który spowodował nieodwracalny powrót do stanu pierwotnego. Jednym z ważniejszych czynników wpływających na stan środowiska przyrodniczego analizowanego terenu jest działalność górnicza. Zmiany w ukształtowaniu powierzchni terenu są nieodwracalne. Skutkiem przeobrażenia rzeźby terenu mogą stanowić zmiany w składzie gatunkowym roślin oraz zmiany stosunków wodnych. Gmina Mszana posiada niskie walory przyrodnicze, czego potwierdzeniem może być m.in. brak obszarowych form ochrony przyrody czy brak wyznaczonych punktów monitoringowych dla chronionych zwierząt, grzybów, roślin czy siedlisk przyrodniczych.

Jakość poszczególnych elementów środowiska takich jak powietrze, wody powierzchniowe czy wody podziemne na terenie województwa śląskiego, jak również na przedmiotowym terenie, podlega monitoringowi prowadzonemu m.in. przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ) w Katowicach. Zgodnie z Raportem o stanie gminy Mszana za rok 2023 wskazano, iż jednym z głównych zagrożeń pod względem środowiska stanowi zanieczyszczenie powietrze. Wskazano,

iż przez 35 dni występowało przekroczenie dopuszczalnych wartości dla pyłu zawieszonego o średnicy cząsteczek do 10 mikrometrów (PM10). Za emisję tego pyłu odpowiada głównie spalanie paliw stałych oraz emisja z silników spalinowych, które podczas występowania niekorzystnych warunków meteorologicznych, powodują kumulowanie się zanieczyszczeń i przekroczenie dopuszczalnych wartości. Nie bez znaczenia ma także emisja z hałd usytuowanych na terenie gminy. Wyniki analiz są tożsame z Raportami z lat wcześniejszych.

Realizowane w Polsce w ostatnich latach projekty związane z termomodernizacją budynków czy wymianą starych pieców, a także trwająca transformacja energetyczna (zwiększenie udziału energii z odnawialnych źródeł) będzie w niedalekiej przyszłości przyczyniać się do poprawy jakości powietrza.

5. Skutki dla środowiska wynikające z realizacji ustaleń planu

5.1 Wpływ na wody powierzchniowe i podziemne

Wprowadzone ustalenia projektu Planu Ogólnego, uwzględniając uwarunkowania hydrograficzne, fizjograficzne oraz środowiskowe, zmierzają do ograniczenia negatywnego wpływu na wody powierzchniowe i podziemne. Plan w sposób przemyślany wyznacza strefy planistyczne, dostosowując przeznaczenie terenów do ich warunków środowiskowych i fizjograficznych, co wspiera racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi. Dzięki takim działaniom możliwe jest ograniczenie potencjalnych zagrożeń wynikających z chaotycznego rozwoju gminy.

Realizacja zgodna z projektem planu ogólnego, nie przyczyni się do zwiększenia zagrożenia na wody powierzchniowe i podziemne. Ochrona wód będzie mogła zostać prowadzona poprzez:

- kontrolę gospodarki wodno-ściekowej gospodarstw domowych oraz przedsiębiorców;
- respektowanie przez rolników zasad dobrych praktyk rolniczych (stosowanie odpowiednich dawek nawozowych, właściwe stosowanie środków ochrony roślin, prawidłowe przechowywanie nawozów, zakaz wywozu nawozów na pola w okresach jesienno-zimowych, stosowanie buforu od upraw względem cieków i zbiorników wodnych);
- rozbudowę systemu kanalizacji, a tam, gdzie nie jest to ekonomicznie uzasadnione nakaz budowy przydomowych oczyszczalni ścieków lub zbiorników bezodpływowych;
- modernizację oczyszczalni ścieków;
- budowę infrastruktury na zbiornikach z potencjałem rekreacyjnym
- zakaz realizacji przedsięwzięć szczególnie uciążliwych dla środowiska w rejonie cieków czy zbiorników wodnych;
- budowę podstawowej infrastruktury (sanitariaty, kosze na śmieci) w rejonach zbiorników wykorzystywanych rekreacyjnie;
- właściwie prowadzenie prac utrzymaniowych na rowach i ciekach;
- objęcie ochroną terenów podmokłych;
- zwiększenie współczynnika retencjonowania wód opadowych i roztopowych na terenach uszczelnionych i zagospodarowanych.

Ocenia się, że przyjęte w projekcie planu ogólnego rozwiązania nie powinny tworzyć przeszkody dla osiągnięcia wyznaczonych celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) i podziemnych (JCWPd). Rozwiązania regulujące gospodarkę wodno-ściekową należy uznać za skuteczne, możliwe do spełnienia i sprzyjające osiągnięciu wyznaczonych celów środowiskowych.

5.3 Wpływ na klimat

Żadne z przewidzianych w projekcie planu ogólnego inwestycji nie przyczyni się do istotnego pogłębienia zmian klimatu oraz zwiększenia wrażliwości elementów środowiska na zmiany klimatu. Dokument ten może mieć znaczący wpływ na ochronę klimatu za pomocą kształtowania rozwoju przestrzennego gminy poprzez:

- ochronę i tworzenie terenów zielonych; (poprzez rekultywację terenów zdegradowanych, wprowadzanie roślinności na terenach przekształconych i uszczelnionych);
- zarządzanie wodą (retencjonowanie wody przyczyni się do adaptacji do zmian klimatu retencjonowanie wody przyczyni się do adaptacji do zmian klimatu i redukcji skutków suszy);
- ograniczenie ruchu samochodowego (promowanie transportu publicznego i rowerowego, co przyczyni);
- tworzenie kompaktowych miejscowości;
- racjonalne zagospodarowanie przestrzenne;
- wsparcie dla odnawialnych źródeł energii;
- odzysk energii;
- ograniczenie emisji z przemysłu i rolnictwa (wspieranie inwestycji w ekologiczne technologie oraz promowanie zrównoważonych praktyk rolniczych);
- w trakcie procedur administracyjnych, np. decyzji środowiskowej wprowadzanie dobrych praktyk na etapie realizacji, eksploatacji czy likwidacji inwestycji w celu ograniczenia zmian klimatycznych - projektowanie klimatorespontywne.

Ważnym elementem strategii klimatycznej gminy Mszana jest także ochrona niewielkich co prawda terenów leśnych, zadrzewień śródpolnych oraz obszarów zielonych, ale pełnią one kluczową rolę w regulacji warunków atmosferycznych. Lasy i pasy zieleni działają jak naturalne pochłaniacze CO₂, wspierając stabilizację klimatu i poprawę jakości powietrza. Roślinność nie tylko pomaga zmniejszyć ilość gazów cieplarnianych w atmosferze, ale także poprawia retencję wodną, ogranicza erozję gleby oraz zmniejsza efekt miejskiej wyspy ciepła. W związku z tym plan zakłada utrzymanie i rozwój zielonych korytarzy ekologicznych, które będą nie tylko poprawiać komfort życia mieszkańców, ale także przyczynią się do większej odporności ekosystemów na zmiany klimatyczne.

5.4 Powierzchnia ziemi

5.4.1 Wpływ na ukształtowanie terenu i gleby

Na obszarze gminy w wyniku wprowadzenia planu ogólnego nie przewiduje się znaczących przekształceń rzeźby terenu. Została ona już w znaczący sposób zmodyfikowana w wyniku silnego

przekształcenia antropogenicznego (przemysł wydobywczy czy budowa autostrady A-1). Zmiany będą dotyczyć głównie obszarów przeznaczonych pod zabudowę, co wynika z konieczności m.in. ich fundamentowania i posadowienia. Takie działania mogą prowadzić do lokalnych przekształceń powierzchni ziemi, powodując powstanie nowych form antropogenicznych w postaci takich jak nasypów, zwałowisk czy powierzchni niwelowanych. Szczególną uwagę należy zwracać na doliny rzeczne, które stanowią najczęściej lokalne szlaki migracji, aby ograniczyć przekształcanie tych obszarów. Istotną kwestią jest ochrona gleb o wysokiej klasie bonitacyjnej, czyli gleb zaliczanych do klas I, II i III, ma na celu zachowanie ich wysokiej jakości i zdolności produkcyjnych. Celem jest ograniczenie zmian przeznaczenia tych gruntów na cele nierolnicze i leśne, a także zapobieganie degradacji gleb.

Należy wyjaśnić, iż chęć zagospodarowywania terenów otwartych (SO) przez szereg różnych funkcji nie jest równoznaczny z ich przekształceniem wszystkich tych obszarów, a z praktyki dotyczy ono zagospodarowania niewielkiej części. Należy mieć na względzie, iż wielowymiarowe zagospodarowanie terenów stref otwartych powiązane jest z obecną sytuacją Polski, która z uwagi na konflikt zbrojny we wschodniej części Europy, a także obowiązek związany z przynależnością do struktur Unii Europejskiej dąży do niezależności energetycznej i zwiększenia udziału energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii. Może być ona realizowana głównie w oparciu o zróżnicowanie bilansu energetycznego kraju, na co wskazuje szereg dokumentów strategicznych w tym, m.in. Polityka energetyczna Polski do 2040 r. W dokumencie tym wskazano, iż chęć przeprowadzenia transformacji energetycznej musi oprzeć się o znaczące zwiększenie udziału energii z odnawialnych źródeł, jakim są elektrownie słoneczne, wodne, turbiny wiatrowe. Biogazownie natomiast przekształcając odpady roślinne lub zwierzęce pozwala oprócz energii elektrycznej uzyskać również energię cieplną. Grunty klas bonitacyjnej I-III z racji obowiązujących przepisów prawa nie będą wyłączane z produkcji rolniczej zarówno pod zabudowę, jak i tereny przemysłowe (obiekty związane z odnawialnymi źródłami energii), a nawet pod zalesienia. Grunty te będą pełniły wciąż podstawową jej funkcję związaną z produkcją rolniczą. W przypadku dot. realizacji planów inwestycyjnych na pozostałych klasach bonitacyjnych gleby IV-VI i spełnienie prognozy (w zależności od mocy i/lub powierzchni przekształcenia) instalacji do produkcji energii z odnawialnych źródeł energii (elektrowni słonecznej, geotermalnej, wodnej czy biogazowni) w przypadku kwalifikacji jako przedsięwzięcie zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 poz. 1839 ze zm.), będą one wymagały pozyskania przez Inwestora decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Jest to procedura opiniowania przez trzy organy administracji publicznej, które w swoich kompetencjach mają analizę przedłożonej dokumentacji pod względem kilkunastu komponentów środowiska.

Argumenty za lokalizacją OZE na terenach rolniczych w gminie Mszana

1. Ograniczenie eutrofizacji i zanieczyszczeń wód

Zmiana użytkowania terenów rolniczych na instalacje OZE eliminuje ryzyko stosowania nawozów i środków ochrony roślin, które są głównym źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych.

2. Niskie walory przyrodnicze obszaru

- Brak obszarowych form ochrony przyrody.
- Krajobraz znacząco przekształcony przez działalność przemysłową.
- Występowanie licznych osuwisk związanych z eksploatacją górnictwem.

3. Ograniczenie degradacji gleb

Realizacja inwestycji na części terenów rolniczych zmniejszy presję rolniczą, co przyczyni się do poprawy jakości gleb.

4. Minimalny wpływ na zagospodarowanie przestrzenne

Ze względu na ograniczone możliwości przyłączeniowe (brak wolnych mocy w sieci), skala nowych inwestycji OZE będzie niewielka, co oznacza, że tereny otwarte nie ulegną znaczącej zmianie.

Działania zaproponowane w planie ogólnym są zgodne z istniejącymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co minimalizuje wpływ na środowisko i zapewnia zrównoważony rozwój gminy. Wprowadzenie stref o różnorodnych funkcjach, z uwzględnieniem ochrony terenów zielonych i rekultywacji, wspiera równowagę pomiędzy rozwojem a ochroną powierzchni ziemi.

5.5 Wpływ na zasoby naturalne

Projekt planu ogólnego gminy, wprowadzany jako element reformy planowania przestrzennego, ma istotny wpływ na zasoby naturalne, takimi jak: gleby, wody, lasy, surowce mineralne oraz odnawialne źródła energii. Dzięki odpowiedniemu zarządzaniu przestrzenią, plan sprzyja zrównoważonemu rozwojowi gminy, minimalizując negatywne skutki nadmiernej eksploatacji tych zasobów. Wpływ na zasoby naturalne jest kompleksowy i dotyczy zarówno zasobów odnawialnych, jak i nieodnawialnych. Eksploatacja zasobów naturalnych, zwłaszcza nieodnawialnych, może prowadzić do poważnych szkód środowiskowych, takich jak zanieczyszczenie powietrza, wody i gleby, a także do wyczerpywania się zasobów, co z kolei zmniejsza dostępność tych zasobów dla przyszłych pokoleń i może prowadzić do kryzysów. Badając wpływ skutków realizacji planu na zasoby naturalne trzeba przeanalizować każdy z powyższych elementów. Surowce mineralne są to minerały lub skały użyteczne, tj. kopaliny wydobyte z litosfery i poddane obróbce dostosowanej do wymagań użytkowników. Na obszarze planu występuje kilka terenów górniczych oraz granic udokumentowanych złóż (piasków i żwirów, metanu, piasków posadzkowych czy węgla kamiennego). Złoże „Gołkowice” ze względu na opracowany przez Głównego Geologa Kraju wykaz, zostało zakwalifikowane jako złoże „o znaczeniu ogólnokrajowym”. Niewielka ilość gruntów użytkowanych rolniczo, a także nieużytków została przeznaczona w planie na tereny budowlane ewentualnie pod elektrownie słoneczne, dlatego nie prognozuje się wystąpienie istotnie negatywnego oddziaływania. Wynika to głównie z potrzeb związanych z poprawą warunków mieszkaniowych, przyciągnięcia nowych mieszkańców, równego

dostępu do usług czy stworzenia nowych miejsc pracy. Działania planistyczne skupiają się na racjonalnym i oszczędnym gospodarowaniu zasobami, w tym wodą i energią, co przyczynia się do długoterminowej ochrony środowiska. Wspierane są również rozwiązania zwiększające efektywność energetyczną oraz odnawialne źródła energii (OZE) – elektrownie słoneczne czy wodne istotne w trwającej transformacji energetycznej kraju.

Dzięki zachowaniu i wspieraniu tworzenia nowych terenów zielonych, odpowiedniemu zarządzaniu przestrzenią oraz wdrażaniu rozwiązań wspierających retencję wód i ochronę gleb, plan ogólny skutecznie wspiera zrównoważony rozwój. Takie podejście pozwala na dalszy rozwój infrastrukturalny i gospodarczy gminy przy jednoczesnym zabezpieczeniu jej zasobów naturalnych oraz walorów środowiskowych dla przyszłych pokoleń.

5.6 Wpływ na przyrodę ożywioną

Plan ogólny gminy to dokument, który wyznacza kierunki rozwoju przestrzennego i ma wpływ niewątpliwie na przyrodę ożywioną w najbliższych latach. Oddziaływanie to może być zarówno pozytywne, np. poprzez ochronę obszarów naturalnych i cennych przyrodniczo, jak i negatywny, np. poprzez zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnej, ograniczenie terenów umożliwiających swobodną migrację zwierząt. Planowane zmiany użytkowania terenów związane będą z przekształceniem części przestrzeni rolniczej i terenów niezagospodarowanych w obszary zurbanizowane. W przestrzeni pojawią się nowe obszary zabudowane, a wraz z nimi tereny zieleni urządzonej. Wyposażenie terenów zurbanizowanych w powierzchnie zielone umożliwiają zapisy mówiące o obowiązku pozostawienia minimalnych powierzchni biologicznie czynnej w obrębie działek budowlanych. Zieleń ta jednak prawdopodobnie charakteryzować się będzie niewielkimi wartościami przyrodniczymi i będzie pełnić jedynie funkcje ozdobne. Niemniej nawet z takiej skąpej roślinności, jak pojedyncze drzewa czy krzewy np. awifauna jest w stanie skorzystać, jako źródło pożywienia, chwilowego odpoczynku czy potencjalnego miejsca odbycia lęgów. Natomiast nasadzenia kilkukilkunastu roślin wysokich pozwala na utworzenie lokalnych korytarzy migracji, które chętnie wykorzystywane są przez zwierzęta.

Zagospodarowanie terenów stref otwartych (SO) w szczególności związane z odnawialnymi źródłami energii, może stanowić pewne zagrożenia dla migracji zwierząt. Jednak należy zauważyć, iż zagospodarowane mogą być wyłącznie tereny spełniające szereg aspektów, które w ocenie inwestorów muszą zostać spełnione. Jednym z nich są gleby IV-VI klas bonitacyjnych, bliskość drogi, możliwości podłączenia do sieci elektroenergetycznej itd. Natomiast w przypadku przekroczenia progu (w zależności od mocy i/lub powierzchni) instalacji do produkcji energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii (elektrowni słonecznej, geotermalnej i wodnej czy biogazowni) mogą one powodować kwalifikację danej inwestycji w oparciu o rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 poz. 1839 ze zm.), co będzie generować pozyskanie przez Inwestora decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Dokumentacja wykorzystywana w tej procedurze administracyjnej wymaga szeregu analiz, w tym wpływu na poszczególne komponenty środowiska, m.in. inwentaryzacji zwierząt, roślin, grzybów

i siedlisk przyrodniczych obejmujących zarówno obszar projektowanej inwestycji, jak i jego bezpośrednie sąsiedztwo. Analiza dotyczy także krajowych, jak i lokalnych korytarzy ekologicznych związanych z możliwością migracji zwierząt. W dokumentacji podstawowej – karcie informacyjnej przedsięwzięcia (Kip) do decyzji środowiskowej znajdują się co prawda podstawowe informacje przyrodnicze, ale w przypadku wątpliwości i obaw oprócz ewentualnego wezwania do złożenia wyjaśnień, organy współuczestniczące w postępowaniu administracyjnym mogą nakazać sporządzenie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko (Raport). Dokumentacja ta zawiera już dużo więcej informacji dotyczących środowiska przyrodniczego. Decyzja środowiskowa więc określać będzie szczegółowe rozwiązania i działania minimalizujące oraz ograniczające negatywny wpływ na trzech etapach inwestycji: budowy, eksploatacji oraz jej likwidacji. Procedura ta pozwala także ocenić projektowane przedsięwzięcie w aspekcie ewentualnego oddziaływania skumulowanego. Polega ono na ocenie projektowanej inwestycji z innymi istniejącymi przedsięwzięciami w sąsiedztwie czy tymi w trakcie procedowania, w tym także w aspekcie ewentualnego ograniczenia migracji zwierząt.

Wielowymiarowe zagospodarowanie terenów stref otwartych (SO) powiązane jest z konfliktem zbrojnym we wschodniej części Europy, a także obowiązkiem członka Unii Europejskiej nakładającego obowiązek zwiększenia udziału energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii. Przykładowo eksploatacja elektrowni słonecznych, jak wykazują zarówno polskie, jak i europejskie badania zapewniają, iż różnorodność biologiczna na małych i średnich elektrowniach fotowoltaicznych jest wyższa, niż ma to miejsce na gruntach ornych. Ponadto na tego typu inwestycjach stosowany jest szereg działań minimalizujących tj. brak podmurówki i zachowanie wolnej przestrzeni w ogrodzeniu na wys. 15-20 cm od poziomu terenu umożliwiając swobodną migrację płazów, gadów oraz małych czy średnich ssaków. Zwiększa się także różnorodność pod względem florystycznym najczęściej w kierunku zbiorowisk łąkowych, które przyciąga większą ilość i skład gatunkowy owadów w szczególności niezwykle cennych zapylaczy niż miało to miejsce przy monokulturach gruntów ornych. W przypadku większych elektrowni fotowoltaicznych dobrą praktyką jest dzielenie inwestycji na mniejsze fragmenty, umożliwiając tworzenie korytarza migracji dla większych zwierząt. Występuje wiele innych działań zwiększających atrakcyjność takiego terenu, np. łąki kwietne, zakładanie pasiek, tworzenie oczek wodnych, wkomponowanie istniejącej zieleni wysokiej do projektowanego obiektu, a w przypadku ewentualnej wycinki roślinności kolidującej wymóg wykonania nasadzeń zastępczych, nasadzenia roślinności wzdłuż ogrodzeń w celu kamuflażu inwestycji, hotele dla owadów, przygotowanie sterty kamieni, jako miejsca atrakcyjnego dla gadów czy wykonywanie czatowni dla ptaków szponiastych. Należy zwrócić uwagę, iż na terenie elektrowni słonecznych nie stosuje się środków chemicznych do mycia paneli (zapisy decyzji środowiskowej w przypadku potrzeby mycia pozwalają wyłącznie na czystą wodę i szczotkę lub myjkę ciśnieniową) czy środków spowalniających wzrost roślinności. Wskazywane są właściwe terminy prowadzenia prac ziemnych czy sposób koszenia przyczyniając się do szybszej adaptacji takich terenów przez zwierzęta. Zmiana użytkowania terenów otwartych wykorzystywanych dotychczas rolniczo ogranicza eutrofizację i zanieczyszczenia wód przez stosowane

powszechnie w rolnictwie środki ochrony roślin czy nawozy, co w przypadku zagospodarowania takich terenów przez odnawialne źródła energii nie ma takiego zagrożenia.

Warto także odnieść się do ubogich walorów przyrodniczych obszaru gminy Mszana, której potwierdzeniem jest m.in. brak obszarowych form ochrony przyrody, znacząco przekształcony krajobraz oraz liczne osuwiska spowodowane przemysłem wydobywczym. Realizacja inwestycji na części terenów rolniczych przyczyni się m.in. do ograniczenia degradacji gleb.

Ponadto obserwując w ostatnich latach liczbę odmów warunków przyłączeniowych z uwagi na brak wolnych mocy, możliwości podłączenia nowo projektowanych odnawialnych źródeł energii będzie także potwierdzało, iż tereny stref otwartych nie będą znacząco zagospodarowane zmieniając ich dotychczasowe zagospodarowanie.

Kluczowym elementem ochrony środowiska w gminie jest utrzymanie ciągłości ekologicznej poprzez wyznaczenie stref otwartych, takich jak tereny rolne, leśne, obszary zieleni naturalnej oraz wody powierzchniowe. Strefy te pełnią ważną funkcję w ochronie lokalnych ekosystemów, zapewniając migrację gatunków oraz ograniczając negatywne skutki urbanizacji. Przeznaczone pod zabudowę tereny nie ingerują w miejsca o istotnych walorach przyrodniczych. Szczególnej ochronie podlegać powinny zadrzewienia śródpolne i przydrożne, miedze, żywopłoty, drobne zbiorniki wodne, mokradła oraz roślinność bagienna, które są istotnymi ostojami dla zwierząt i roślin, a także pełnią funkcję ochrony przeciwerozylnej. Zrównoważony rozwój i ochrona bioróżnorodności w zapisach planu ogólnego dla Gminy Mszana powinna być prowadzona w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Wprowadzanie nowych inwestycji powinno odbywać się w sposób minimalizujący negatywne skutki dla fauny i flory, przy jednoczesnym zachowaniu istniejących terenów zielonych oraz przestrzeganiu zasad ochrony przyrody.

5.7 Wpływ na obszary chronione na podstawie ustawy z 16.04.2004 r.

Teren objęty projektem planu ogólnego znajduje się poza obszarami objętymi ochroną prawną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Z uwagi na zakres ustaleń oraz przyjęte przeznaczenie terenu nie przewiduje się by realizacja zapisów projektu planu mogła mieć jakikolwiek negatywny wpływ na pogorszenie walorów przyrodniczych najbliższych form ochrony przyrody.

5.8 Wpływ na krajobraz

Ustalenia projektu planu ogólnego wpływają na kształtowanie i ochronę krajobrazu, regulując rozmieszczenie zabudowy, ochronę terenów otwartych oraz rozwój infrastruktury. Krajobraz gminy charakteryzuje się przewagą terenów rolniczych, nielicznych zadrzewień, niezbyt rozproszoną zabudową wiejską, lokalnie zabudową podmiejską z elementami związanymi z działalnością górniczą, stanowiącą niejednokrotnie dominanty. Na podstawie audytu krajobrazowego województwa śląskiego wynika, iż w granicach gminy Mszana nie występują krajobrazy priorytetowe. Plan ogólny uwzględnia zarówno ochronę walorów krajobrazowych, jak i konieczność adaptacji do nowych inwestycji. Jest to realizowane poprzez stosowanie zasady zapewnienia ochrony walorów krajobrazowych, lokalizacji

budynków, uwzględniając minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej (PBC) czy dopasowanie wysokości i gabarytów obiektów do otaczającego krajobrazu. Priorytetem jest harmonijne wpisanie nowej zabudowy w przestrzeń, tak aby zachować tradycyjne układy przestrzenne, osie widokowe oraz ciągłość krajobrazu kulturowego. Ograniczenie intensywnej zabudowy w obszarach o szczególnym znaczeniu wizualnym zapobiega degradacji estetycznej gminy i umożliwia mieszkańcom oraz odwiedzającym korzystanie z walorów otwartej przestrzeni. Ważnym elementem polityki przestrzennej gminy jest także ochrona dziedzictwa kulturowego, obejmująca m.in. zabytkowe układy przestrzenne, historyczne miejsca oraz charakterystyczną tradycyjną zabudowę. Dzięki zachowaniu starych budynków czy cmentarza, plan przyczynia się do ochrony krajobrazu kulturowego, który kształtuje tożsamość i historię regionu. Dzięki odpowiedniemu zagospodarowaniu terenów otwartych, ochronie terenów zielonych oraz kontroli urbanizacji, plan pozwala na zachowanie charakteru krajobrazu wiejskiego i rolniczego, jednocześnie umożliwiając rozwój gospodarczy i technologiczny w sposób zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju.

5.9 Wpływ na zabytki i obiekty o wartościach kulturowych

Projekt planu ogólnego obejmuje swoim zakresem ochronę dziedzictwa kulturowego i zabytków, regulując sposób zagospodarowania przestrzeni tak, aby zapewnić zachowanie wartości historycznych i ochronę obiektów objętych ochroną konserwatorską. Realizacja zapisów projektu planu powinna pozytywnie wpłynąć na poprawę walorów krajobrazowych gminy Mszana, przyczyniając się jednocześnie do podniesienia jego atrakcyjności zarówno dla mieszkańców, jak i odwiedzających. Dzięki uwzględnieniu zasad ochrony dziedzictwa kulturowego, możliwe będzie lepsze zachowanie i eksponowanie unikalnych wartości historycznych dla przyszłych pokoleń, a mieszkańcy mogą korzystać z przestrzeni, która łączy historię z nowoczesnym rozwojem.

5.10 Wpływ na warunki i jakość życia mieszkańców

Plan ogólny ma kluczowe znaczenie dla mieszkańców, wpływając na poprawę jakości życia, warunki mieszkaniowe, dostępność usług oraz środowisko pracy i rekreacji. Ustalenia zawarte w projekcie planu definiują rozwój przestrzenny gminy, co bezpośrednio przekłada się na komfort życia mieszkańców, ich zdrowie oraz bezpieczeństwo. Wprowadzane rozwiązania przestrzenne wspierają zdrowie publiczne czy ochronie środowiska, co stanowi solidny fundament dla długotrwałego i zrównoważonego rozwoju gminy. Plan uwzględnia także rozwój terenów rekreacyjnych i zielonych, co pozytywnie wpływa na jakość życia mieszkańców, wspierając aktywność fizyczną i integrację społeczną. Dzięki przemyślanemu zagospodarowaniu przestrzeni, gmina Mszana staje się miejscem bardziej komfortowym, przyjaznym do życia i odpornym na przyszłe wyzwania środowiskowe oraz urbanistyczne.

5.11 Jakość powietrza atmosferycznego

Wpływ jakości powietrza atmosferycznego na zdrowie ludzi i środowisko naturalne jest istotny. Zanieczyszczenia powietrza powodują liczne negatywne skutki, w tym choroby układu oddechowego, pogorszenie jakości życia i uszkodzenia środowiska. Działania na rzecz poprawy jakości

powietrza, takie jak ograniczenie emisji zanieczyszczeń, poprawa efektywności energetycznej i promowanie transportu publicznego, są niezbędne do ochrony zdrowia i środowiska. Plan Ogólny uwzględnia działania mające na celu ochronę jakości powietrza, co jest szczególnie istotne dla Gminy Mszana, która boryka się z przekroczeniami pyłu PM10 kilkadziesiąt dni w ciągu roku. Wprowadzone ustalenia promują wykorzystanie technologii grzewczych zgodnych z przepisami uchwał antysmogowych, m.in. zakazujących stosowania paliw stałych o wysokiej emisji. Ponadto, plan dopuszcza realizację instalacji odnawialnych źródeł energii (OZE), takich jak elektrownie słoneczne, co przyczyni się do redukcji emisji zanieczyszczeń związanych ze spalaniem paliw kopalnych. Wszelkie programy rozwijane od kilku lat ograniczające emisję zanieczyszczeń, poprawa efektywności energetycznej a także promowanie transportu publicznego i oszczędność energii przy ochronie terenów zabiegów stanowią powszechne działania na rzecz poprawy jakości powietrza. Natomiast zanieczyszczenia pyłowe i gazowe mogą wystąpić głównie w fazie budowy nowych obiektów oraz w wyznaczonych strefach gospodarczych. Ograniczenie szkodliwych emisji oraz wspieranie odnawialnych źródeł energii stanowią kluczowe elementy polityki przestrzennej gminy, które przyczyniają się do długofalowej poprawy jakości powietrza oraz przeciwdziałania skutkom zmian klimatycznych.

5.12 Klimat akustyczny

Realizacja ustaleń projektu planu ogólnego, szczególnie biorąc pod uwagę: przecinającą autostradę A-1 przez obszar gminy, drogi wojewódzkie czy istniejący przemysł wydobywczy to ustalenia dokumentu nie wpłyną negatywnie na zmianę warunków klimatu akustycznego. Poziom hałasu nie powinien być tu przekroczony. Użytkowanie planowanych terenów będzie odbywało się na ogół w ramach powszechnego korzystania ze środowiska. Na poziomie projektu ogólnego ochronie akustycznej będą służyły także zapisy ograniczające powierzchnię zabudowy. Ponadto określony został minimalny obszar, który ma być przeznaczony na teren biologicznie czynny. Ograniczy to z jednej strony obszar przeznaczony pod inwestycje, a z drugiej zwiększy powierzchnię do bytowania dla organizmów żywych. Szczegółowe działania na rzecz ochrony klimatu akustycznego będą musiały być zawarte w decyzjach administracyjnych dla inwestycji stanowiących potencjalne źródła ponadnormatywnego hałasu.

5.13 Pole elektromagnetyczne

W Polsce zagadnienie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów kontroli poziomów ich dochowania reguluje rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2019 r. poz. 2448).

Projekt planu nie wprowadza obostrzeń, co do natężenia pola elektromagnetycznego. Niewątpliwie obecnie głównym źródłem pola elektromagnetycznego są napowietrzne linie elektroenergetyczna. Zaopatrzenie terenów zabudowy mieszkaniowej, usług czy ciągów komunikacyjnych nie będą stanowić istotnego źródła. Ewentualna lokalizacja elektrowni słonecznych

będzie niewątpliwie dodatkowym ich źródłem, jednak wartości poszczególnych urządzeń muszą być zgodne z ww. rozporządzeniem. Jedną z dodatkowych działań minimalizujących jest odpowiednia odległość od zabudowy, co zostało właściwie określone w projekcie planu ogólnego.

5.14 Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami obostrzona jest szeregiem przepisów oraz systemu kontroli, stojących poza systemem planowania przestrzennego. Problem ten regulują ustawy (ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach czy ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach), jak również odpowiednie uchwały Rady Gminy oraz programy gospodarki odpadami. Projekt planu ogólnego może spowodować nieznaczne zwiększenie liczby mieszkańców, co przełoży się na większą ilość produkowanych odpadów. W znacznej mierze będą to odpady komunalne związane z bytowaniem człowieka. Prawidłowo prowadzona gospodarka odpadami, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, nie stwarza zagrożeń dla stanu środowiska i warunków życia ludzi.

6. Przewidywane możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko

Wyniki przeprowadzonych analiz i ocen wskazują, że zgodnie z Konwencją o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym oraz ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, nie zachodzą powody do przeprowadzenia transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko. Proponowany sposób zagospodarowania terenu oraz realizacja projektu planu nie prowadzi do powstania oddziaływań transgranicznych.

7. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko

Każda z inwestycji powoduje niewątpliwie przekształcenie terenu czy różnego rodzaju oddziaływania. Jednak istotną kwestią jest wykonanie inwestycji zgodnie z prawem, np. decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach czy pozwoleniem na budowę. Działania takie są wieloetapowe: zapobieganie (prewencja), ograniczanie (minimalizacja) czy w skrajnych przypadkach kompensacja przyrodnicza (mitygacja).

Skuteczność poszczególnych rozwiązań zależy od:

- skali i charakteru oddziaływania;
- wczesnego wdrożenia działań zapobiegawczych;
- starannego planowania i realizacji działań ograniczających i kompensacyjnych;
- monitorowania efektów podjętych działań;
- długoterminowego zaangażowania i finansowania;
- współpracy między różnymi sektorami (rząd, przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe, społeczeństwo).

W praktyce, najczęściej stosuje się praktykę, aby dążyć do minimalizacji negatywnego wpływu na

środowisko na każdym etapie planowania i realizacji inwestycji oraz działalności. Do podstawowych rozwiązań należą:

- stosowanie urządzeń o niskich parametrach emisji zanieczyszczeń powietrza i hałasu;
- maksymalne ograniczenie rozmiarów placów budowy w celu minimalizacji przekształceń i zajętości terenu;
- rekultywacja zniszczonych w procesie budowlanym terenów;
- prowadzenia prac budowlanych w ciągu dnia;
- prowadzenie przerw w trakcie uciążliwych robót;
- zdjęcie humusu i właściwe zagospodarowanie
- wzmożona dbałość o estetykę nowej zabudowy;
- pozostawienie jak największej powierzchni biologicznie czynnej – ograniczenie betonozy;
- prowadzenie selekcji odpadów, w celu umożliwienia ich prawidłowego unieszkodliwiania i odzyskiwania surowców wtórnych;
- zabezpieczenie gruntu i wód w rejonie inwestycji przed zanieczyszczeniami związanymi z pracą sprzętu spalinowego;
- grunty zdegradowane należy poddać właściwej rekultywacji;
- inne, np. w przypadku realizacji elektrowni słonecznych – brak stosowania podmurówki celem swobodnej migracji mniejszych zwierząt, koszenie roślinności po 1 sierpnia, wykonywanie koszenia od środka w kierunku ogrodzenia umożliwi to ewentualną ucieczkę zwierząt czy stosowanie dobrych praktyk rolniczych.

8. Możliwości rozwiązań alternatywnych dla obszaru Natura 2000

W projekcie planu ogólnego Gminy Mszana nie wprowadza się form zagospodarowania, które mogłyby wpłynąć negatywnie na jakiekolwiek siedliska i gatunki chronione w obszarach Natura 2000, w związku z czym nie ma potrzeby wprowadzenia jakichkolwiek rozwiązań alternatywnych. Ponadto warto podkreślić, iż najbliższe obszary N2000 usytuowane są poza granicami gminy. Stwierdza się, że zapisy projektu dokumentu nie wpłyną na:

- pogorszenie stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000;
- pogorszenie integralności obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

W związku z powyższym nie zaistniała potrzeba rozpatrywania rozwiązań alternatywnych.

9. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień planu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Realizacja ustaleń projektu „Planu ...” wymagać będzie monitoringu w następujących zakresach:

- stosowanie zasady ograniczenia zajętości placów budowy (na bieżąco);

- wpływ prac budowlanych na warunki gruntowo-wodne w postaci ewentualnego zanieczyszczenia (na bieżąco);
- kontrola gospodarki odpadami - na etapie budowy i funkcjonowania (co najmniej dwa razy w roku);
- kontrola stanu i sprawności instalacji infrastruktury technicznej w celu ograniczenia potencjalnych możliwości wystąpienia awarii (na bieżąco zgodnie z przepisami);
- kontrola systemów unieszkodliwiania ścieków bytowych oraz opadowych (raz w roku).

Skutki realizacji planu ogólnego będą podlegały bieżącemu monitoringowi odpowiednich służb ochrony środowiska, służb ochrony przyrody, organów administracji oraz organizacji ekologicznych. Bardzo ważna jest również postawa obywateli, którzy powinni reagować natychmiastową interwencją w przypadku stwierdzenia wystąpienia wszelkich uciążliwości.

10. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Przedmiotem opracowania jest prognoza oddziaływania na środowiska do planu ogólnego Gminy Mszana, opracowanego na podstawie uchwały Nr IV/29/2024 Rady Gminy Mszana z dnia 7 sierpnia 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Mszana

Prognoza ma na celu określenie prawdopodobnych skutków realizacji ustaleń na poszczególne komponenty środowiska w ich wzajemnym powiązaniu, w szczególności na ekosystemy, krajobraz, a także na ludzi, dobra materialne i dobra kultury. Została ona wykonana zgodnie z obowiązującym przepisami. Głównym celem planu ogólnego jest określenie ram przestrzennych rozwoju gminy. Dokument ten będzie wskazywał, w jaki sposób poszczególne obszary gminy mogą być zagospodarowane. W przeciwieństwie do dotychczasowego studium, plan ogólny będzie miał moc prawną.

Plan ogólny gminy ma kluczowe znaczenie dla kształtowania przestrzeni i zapewnienia zrównoważonego rozwoju. Jego ustalenia będą determinować możliwość realizacji inwestycji budowlanych, sposób ochrony terenów cennych przyrodniczo oraz rozwój infrastruktury. Dzięki temu gmina będzie mogła być efektywniej zarządzana, zapewniając równowagę pomiędzy rozwojem gospodarczym, a ochroną środowiska i jakością życia mieszkańców.

W projekcie Planu ogólnego Gminy Mszana wyznaczono następujące kategorie stref planistycznych:

1. strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ);
2. strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową (SZ);
3. strefa usługowa (SU);
4. strefa handlu wielkopowierzchniowego (SH);
5. strefa gospodarczą (SP);
6. strefa produkcji rolniczej (SR);
7. strefa zieleni i rekreacji (SN);
8. strefa cmentarzy (SC);
9. strefa Infrastrukturalna (SI);

10. strefa górnictwa (SG)
11. strefa otwarta (SO);
12. strefa komunikacyjna (SK).

Dla wszystkich wyżej wymienionych stref określone zostały podstawowe profile funkcjonalne oraz profile dodatkowe. Przyjęte założenia przy wyznaczaniu stref planistycznych uwzględniały zarówno lokalne potrzeby, jak i potencjał przestrzeni, co pozwoliło na wyznaczenie stref optymalnych dla realizacji długoterminowej wizji rozwoju gminy. Przy wyznaczaniu stref planistycznych decydujące znaczenie miała obecna struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy, a także uwarunkowania i kierunki rozwoju określone w Strategii Rozwoju Gminy Mszana do 2025.

Oprócz powyższego prowadzone jest przed Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Katowicach postępowanie administracyjne o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach pn. „Budowa linii kolejowej na odc. Katowice – granica państwa”, które będzie przebiegać przez obszar gminy Mszana i stanowi fragment kolei szybkich połączeń. Z uwagi na trwającą procedurę i brak ostatecznego wariantu realizacji przedsięwzięcia nie może ono zostać w racjonalny sposób na obecnym etapie ocenione w ramach przedmiotowej dokumentacji.

Podsumowując, prognoza wykazuje, że realizacja projektu planu ogólnego jest zgodna z zasadami ochrony środowiska, zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego. Wdrożenie planu przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, zapewni rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, a także ochroni cenne wartości przyrodnicze i kulturowe na terenie gminy. Skutki środowiskowe realizacji zapisów planu będą głównie lokalne i ograniczone dzięki zastosowaniu odpowiednich regulacji oraz działań minimalizujących potencjalne oddziaływania. Dokument stanowi podstawę do dalszego rozwoju gminy w sposób harmonijny i odpowiedzialny.

11. Źródła opracowania

- <http://karty.apgw.gov.pl/>
- <https://geoserwis.gdos.gov.pl/>
- <https://mapy.geoportal.gov.pl/>
- <https://midas-app.pgi.gov.pl/>
- <https://mapy.zabytek.gov.pl/nid/>
- <https://emgsp.pgi.gov.pl/start/>
- Górka K., Piotrowski A., 2019. Objasnienia do mapy osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi, skala 1:10000 – gmina Mszana. Wyd. PIG-PIB. Sosnowiec.
- Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. 2011. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża.
- Matuszkiewicz J. M., Wolski J. 2023. Potencjalna roślinność naturalna Polski (wersja wektorowa). IGiPZ PAN, Warszawa.

- Matuszkiewicz W. 2008 Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Program ochrony środowiska dla Gminy Mszana na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028.
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. z 2023 r. poz. 335).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2023 r. poz. 300).
- Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (t.j. Dz. U z 2014 r. poz. 1713).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 112).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2380).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 845).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r. poz. 1409).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1408).
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. 2019 poz. 2448).
- Ryłko W., Paul Z. 1992. Mapa geologiczna Polski 1:200000 – bez utworów czwartorzędowych. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa.
- Solon J., Borzyszkowski J., Bidłasik M., Richling A., Badora K., Balon J., Brzezińska, Wójcik T., Chabudziński Ł., Dobrowolski R., Grzegorzczak I., Jodłowski M., Kistowski M., Kot R., Krąż P., Lechnio J., Macias A., Majchrowska A., Malinowska E., Migoń P., Myga-Piątek U., Nita J., Papińska E., Rodzik J., Strzyż M., Terpiłowski S., Ziaja W. 2018. Physicogeographical mesoregions of Poland: verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data. *Geographia Polonica* 91(2): 143-170.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Mszana przyjętego Uchwałą Rady Gminy Mszana Nr IV/39/2019 z dnia 06 lutego 2019 r.
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. 2026 poz. 13 ze zm.).

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 538.).
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.).
- Woś A. 1999. Klimat Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Wójcik A. 1999. Szczegółowa Mapa geologiczna Polski – arkusz 991 Zebrzydowice. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa.

12. Spis załączników

1. Uzgodnienie dotyczące zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach.
2. Uzgodnienie dotyczące zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko przez Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wodzisławiu Śląskim.
3. Oświadczenie autora opracowania.